

בעזהש"ת

קונטרס

נועם המועדים

מאמרי
חג הסוכות

לפתוח ולהלהיב הלבבות
לאהבה וליראה את ה'
מתוך שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי נחמן בידרמן שליט"א

- גליון קל -

יו"ל לקראת חג הסוכות תשפ"ז לפ"ק
ברוקלין ניו יארק יצ"ו

כל הזכויות שמורות
להערות והארות: 718-259-5435

נערך ונסדר ע"י:

תוכן הענינים

מאמרי חג הסוכות

- א. השמחה הגדולה בחג הסוכות ע"ד הפשט שהוא זמן האסיף..... א
- ב. השמחה הגדולה בחג הסוכות ע"ד הדרוש שבנ"י מזוככים ומטוהרים..... ב
- ג. כח האמונה שהיא 'זמן שמחתנו' יתירה על האדם שמרגיש 'זמן שמחתנו'..... ב
- ד. זמן שמחתנו בלשון רבים שהשמחה היא באופן של 'שמחתי ושימחתי אחרים'..... ג
- ה. והיית אך שמח - ציווי והבטחה להשפעות השמחה כל ימות השנה..... ה
- ו. באספק מוגרנד ומיקבד בפסולת גורן ויקב - ההבחנה בין העיקר ובין השפל..... ה
- ז. חל שם שמים על הסוכה - הסוכה מלאה בשמות הקדושים וקדושתה קדושת הגוף..... ח
- ח. הסוכה היא זכר לענני הכבוד ויש בה כח להתרומם ככנפי נשרים להביאנו לציון..... ט
- ט. ירח האיתנים אור פנימי ואור מקיף..... י
- י. מעלת ארבעת המינים וסגולתם להשפיע השפעות טובות..... יא
- יא. השמחה המיוחדת בכך שפרי החג מתמעטין והולכין - הנצחון כנגד כוחות הרע..... יב

עולו עולו אושפיזין עילאין קדישין

- יב. אושפיזא דאברהם רחמא - אמונה ובטחון בהשי"ת ואין יאוש בעולם בעבודת האדם..... יד
- יג. אושפיזא דיצחק עקידתא - יצחק אבינו ע"ה יוצא מהסוכה להציל את אלו שהענן פולטם..... טו
- יד. אושפיזא דיעקב שלימתא - יעקב אבינו ע"ה הכניס את קדושת ביהמ"ק השלישי אל הסוכה..... טז
- טו. אושפיזא דמושה רעיא מהימנא - הסוכה זכר לענני הכבוד שהחזיר מרע"ה שהחזיר את בני ישראל בשובה..... טז
- טז. אושפיזא דאהרן כהנא קדישא - ענני הכבוד היו בזכותו של אהרן הכהן שהיה אוהב שלום..... יז
- טז. אושפיזא דיוסף צדיקא - חג האסיף יוסף מאסף ומסלק מהאדם את כל החרפות..... יט
- יח. אושפיזא דדוד מלכא משיחא - קדושת הסוכה היא בחי' הקדושה של בית המקדש השלישי..... יט

תוכן הענינים

מאמרי הושענא רבא ושמחת תורה

- א. מעלת וקדושת היום הושענא רבא - מאיר בו שם המפורש שיצא מפי כה"ג..... כא
- ב. סיומא דדינא יום החיתום - לפני מ"י אתם מטהרים..... כב
- ג. יום ערבה - הנחת רוח הנפלאה שיש להשי"ת מהערבה הפשוטה..... כג
- ד. מעלת וקדושת שמיני עצרת ושמחת תורה - דיתיב עם מלכא בלחודוהי..... כה
- ה. יום שמיני עצרת יחודא שלים ותיקונא שלים לכל השנה..... כו
- ו. ביאור תפלת והשיאנו ה"א את ברכת מועדיך..... כז

קונטרס נועם המועדים

מאמרי חג הסוכות

א.

השמחה הגדולה בחג הסוכות ע"ד הפשט שהוא זמן האסיף

השבועות הוא חג הקציר שבו אדם קוצר את יבול השדה, וחג הסוכות הוא חג האסיף, שבו אדם מלקט ואוסף את פירות עמלו שיגע ועמל במשך כל השנה 'באספך מגרנך ומיקבך'. ובטבע האדם לשמוח שמחה גדולה באותה שעה, כאשר הוא זוכה לאסוף את פרי עמלו שעבד במשך כל השנה, שהרי זה נותן את החיות של כל השנה. ולזה אמרה תורה שיקח האדם את השמחה הגדולה הזאת, ויעלה אותה לשמוח בה', שהוא קל אדון על כל המעשים, והוא עשה עמו את כל החסדים ואת כל הטובות.

ולכן בחג הפסח ובחג השבועות, השמחה עדיין אינה שלימה כי עדיין לא הכניס את הברכה אל תוך ביתו, אבל בחג הסוכות נשלמה שמחת האדם ועל כן ממילא יורדת שמחה בטבע של הבריאה, לא רק לאלו שהם עובדי אדמה האוספים את פרי תבואת השדה, אלא היות שהם אוספים חיות ומזון לכל בני האדם, ולכן גם עבורינו שאין אנו עובדי אדמה ואין לנו שדות וכרמים, מ"מ יש בזמן הזה שמחה בטבע הבריאה, כך שאין צורך לעמול כדי להגיע לשמחה בימים אלו. וחז"ל רק הוסיפו חיוב בשר ויין כדי לעורר את השמחה, אבל בעצם גם בלא זה יש בימים אלו כח של שמחה בעצם טבע הבריאה. והשמחה הזאת היא השמחה היתירה שבחג הסוכות יותר משאר הרגלים. זהו ההסבר לפי הפשט הפשוט.

חג הסוכות נקרא בשם 'זמן שמחתינו', והנה באמת כל המועדים הם זמני שמחה, כשם שאנו אומרים בתפלה 'ותתן לנו ה' א באהבה מועדים לשמחה חגים וזמנים לששון', אבל אח"כ מוסיפים 'את יום חג הסוכות הזה זמן שמחתינו', כי זהו זמן מיוחד לשמחה יותר משאר המועדים. וכבר עמדו על כך מה השמחה המיוחדת בחג הסוכות, ומדוע נתייחד דוקא חג זה להקרא בשם זמן שמחתינו, והרי מצות שמחת הרגל נוהגת בכל הרגלים.

ובאמת מצינו שעיקר מצות שמחת יום טוב נאמר בחג הסוכות, שהרי הפסוק 'ושמחת בחגך' נכתב בתורה כמה פעמים על חג הסוכות, והחיוב לשמוח בחג הפסח ובחג השבועות נלמד בלפוטא מחג הסוכות (עי' פסחים ע"א, א' ומס' חגיגה ט, א'), אבל לא נכתב בפירוש, ועל כן בחג הסוכות יש ריבוי שמחה יותר משאר הרגלים חג הפסח וחג השבועות, אך מ"מ צריך להתבונן בטעמא דמילתא.

והביאור בזה על דרך הפשט הוא, כי הנה התורה קבעה את שלשת הרגלים על השמחה הגשמית בסדר עבודת השדה, האביב הקציר והאסיף, חג הפסח הוא בחודש האביב, שאדם שמח על שכבר צמחו וגדלו שבלי התבואה, שזה עיקר חיותו של האדם, וחג

ב.

השמחה הגדולה בחג הסוכות ע"ד הדרוש שבנ"י מזוככים ומטוהרים

ואחר שאנו מטוהרים ביום הקדוש, וד' הימים שבין יוה"כ לחג הסוכות אינם נחשבים כמובא בטור (א"ח סי' מקפ"א), ובאופן כזה אנו באים אל הסוכה שהיא כמו חדר יחוד, שע"ז נאמר 'הביאני המלך חדריו' (ש"ס ט"ז א, ד) והשמחה הזאת שהשי"ת שמח בנו מביאה שאנו שמחים בו 'נגילה ונשמחה בך'. ובכל השנה יש מחיצות המבדילות 'עוונותיכם מבדילים בינכם לבין אלקיכם' (ישע' נט, ג) ויש חציצה וריחוק, אבל בחג הסוכות בטלים כל המחיצות והמסכים ונעשה יחוד הנמור, קרבה כזאת שאינה קיימת במשך כל השנה, וזה מביא אותנו לידי שמחה עצומה, ועל כך נקרא החג בשם 'זמן שמחתינו'.

חג הסוכות נקרא בשם 'זמן שמחתינו', היינו שהזמן הוא זמן של שמחה. וי"ל שתיבת 'זמן' כולל שורש ג' לשונות: א' זמן כפשוטו, שהמועד הזה הוא העונה והתקופה של שמחה, שבזמן הזה נשפעים השפעות של שמחה. ב' זמן הוא מלשון הזמנה, כעת מזמינים שמחה לכל השנה. וכפי הידוע שצדיקים אמרו שכעת הוא הזמן שמקבלים שמחה וצריך לקחת הרבה שמחה ולהטמין באוצרות. ג' זמן הוא מלשון כסף מזומן, שכעת בזמן שמחתינו השמחה היא 'במזומנים', לא רק בבחינת שטרות צ'קים של שמחה, או שטרות צ'קים של השפעות, שמקווים ומצפים שיבואו איזה השפעות, אלא שמחה במזומן ממש. ואם מצרפים את ג' הפירושים יחדיו, אז אפשר לומר שכעת הוא הזמן להזמין מזומנים...

ועל פי דרוש י"ל בזה שהשמחה בחג הסוכות הוא ענין יותר פנימי. כי הנה באמת זהו דבר שצריך לעיין בו, מהו 'זמן שמחתינו', ואיך ציורה התורה לשמוח ברגל, וכי יכול אדם לעשות איזה פעולה חיצונית בעלמא 'קוועטשן א קענפל' שיהיה בשמחה? ובודאי השמחה צריכה שתהיה שמחת הלב הנובעת מתוך התבוננות, כאשר יחשוב אדם שאחר העבודות של ראש השנה ועשרת ימי תשובה ואחר מחילת עוונות ביום הקדוש, כאשר בני ישראל נתקדשו ונטהרו כל אחד לפום דרגא דיליה, והתחזקו בענינים של סור מרע ועשה טוב, והזדככו והתקדשו אל ה', הרי באמת זה מהווה שמחה גדולה להשי"ת, וכדאי' בתנא דבי אליהו (נצ"א פ"א, ו) באריכות, שהשי"ת שמח שמחה גדולה ביום הכיפורים ונותנו לישראל באהבה רבה, והוא אומר להרים ולגבעות בואו ושמחו עמי שמחה גדולה, שאני מוחל עוונותיהם של ישראל, ע"כ.

וכתב האלשיך הק' (פ' אמור ע"פ ומגותם אומן חג לה') שבכל דור ודור יש להשי"ת כביכול שמחה עצומה בימים אלו, ואין ימי שמחה לפניו יתברך כבחג הסוכות. וכוונתו בכל דור ודור ואפי' במצב שאנו שרויים בו, יש להשי"ת שמחה גדולה בחג הסוכות מפני שכעת כל נשמות ישראל מזוככים ומטוהרים. ולכן נקרא 'זמן שמחתינו' בלשון רבים, כי הוא שמחה גם לנו וגם להשי"ת. הוא יתברך שמח בנו, וממילא כאשר ישראל מתבוננים בזה אזי גם הם שמחים.

ג.

כח האמונה שהיא 'זמן שמחתינו' יתירה על האדם שמרגיש 'זמן שמחתינו'

הפסח צריך להאמין שבכל שנה יוצאים שוב ממצרים, ובחג השבועות זוכים לקבל את התורה מחדש, כמו כן בחג הסוכות שהוא זמן שמחתינו השי"ת משפיע נהרות של שמחה.

וע"ז אומר דוד המע"ה 'טוב טעם ודעת למדני כי במצוותיך האמנתי', שמי שמאמין במצוות זוכה שהשי"ת מלמד אותו גם טעם ודעת ונותן לו את השמחה

ועוד יש לומר בביאור ענין 'זמן שמחתינו', האיך בפתע פתאום כשיתקדש החג יתמלא בשמחה, דהנה ראשית כל ראשית הוא אמונה, 'כל מצוותיך אמונה', יהודי צריך להאמין שכעת נשפע שפע רב של שמחה, שפע של כל מיני השמחה, גילה רינה דיצה וחדוה, ובחג הזה יש ביד כל אדם לקנות קנין של שמחה למשך כל השנה, וצריך להאמין בזה אפי' אם לא זכה להרגיש, וכשם שבחג

ויפה כוחו של המאמין שיוה"כ מכפר יותר ממי שהי' רואה לשון של זהורית מלבין^א. וכן הדבר לענין האושפיזין קדישין, שמסופר על הצדיקים הקדמונים שזכו לראות את האושפיזין בסוכתם, ומסופר שהרה"צ רבי אביגדור מוולאשציווא זצ"ל הגיע אל רבו הס"ק הרה"ק מוהר"ד מלעלוב זיע"א על חג הסוכות, ובלילה הראשונה אחר הסעודה, כשהיה לערך שעה י"א או י"ב, ישבו הם ביחד בסוכה, והרגיש הר"א איזה הרגשה ונפל עליו פחד גדול, וא"ל רבינו תדע שאברהם יצחק ויעקב אע"ה המה כאן 'דאמאוע געסט' [אורחים ביתיים קבועים] פי' שאינו צריך לירא מכלום. וכק"ז הרה"ק הרמ"ם זי"ע היה אומר בענין זה מה שמתאמרא משמם של הצדיקים זיע"א, שגדולה היא האמונה התמימה והפשוטה בביאת האושפיזין לסוכה כמו הראיה של הצדיקים הקדמונים זי"ע^ב. ועד"ז י"ל שיפה כוחו של המאמין בזמן שמחתנו יותר ממי שחש ומרגיש בעצמו את השמחה, 'גלייבן איז אסאך שמערקער פון זעהן', וכדאי הוא כח האמונה להביאו בסופו של כל דבר לשמחה שלמה בכל הענינים.

ואת הגעשמאק, והאמונה הזאת היא כמו זריעה 'אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה', זרוע הוא מלשון זריעה, וכשם שכאשר אדם זורע זרעונים בארץ, בתחילה אינו רואה שום פירות, ואדרבה אפי' אותם הזרעונים שזרע ג"כ מתבלים בעפר ואחר בלותם יפרחו ויציצו וסופם לגדול שיהיו אילנות גדולים, כך אור האמונה היא זריעה ע"ד 'אמונה זה סדר זרעים', ואח"כ ולישרי לב שמחה, סופם להוציא ולגדל שמחה למשך כל השנה. ולכן נקראת הסוכה בשם 'צלא דמהימנותא', כי השמחה בסוכה היא מכח האמונה. ובחג הסוכות נשפעת השמחה מן השמים והשמחה גדולה והולכת יותר ויותר, כמו זרע שבתחילה הוא מכוסה ואח"כ מוציא ציץ עלים ופרחים עד שגדל לאילן שהולך וגדל יותר ויותר, וכן גם בתחילה אין עדיין השמחה מורגשת וניכרת אבל אט אט השמחה גדלה והולכת יותר ויותר ונמשכת למשך כל השנה.

צדיקים נ"ע אמרו כי יפה כח האמונה יותר מכח הראיה וההשגה, ויפה כוחו של המאמין בביאת אליהו בליל הסדר ולברית מילה יותר ממי שיש לו גילוי אליהו,

ד.

זמן שמחתנו בלשון רבים שהשמחה היא באופן של 'שמחתי ושימחתי אחרים'

שמח לבדו אלא רק באופן של 'שמחתי ושימחתי אחרים', כמ"ש הרמב"ם (פ"ו מהל' שמיטת יו"ט הל' יח) מי שנועל דלתות חצרו ואוכל ושותה הוא ובניו ואשתו ואינו מאכיל ומשקה

ויתכן להוסיף עוד דרך מבוא להגיע לבחי' זמן שמחתנו, שזה יעלה ויבוא כתוצאה מתוך כך שיושבים ושמחים יחדיו, כי אידישע שמחה אינה כשאדם

א. וכן מצינו שהעיקר הכל הוא אמונה, ממה שנקרא 'עקידת יצחק' ולא נקרא ע"ש אברהם, אע"פ שנסיון העקדה לא היה פחות לאברהם מאשר ליצחק, כי אברהם בן מאה שנה בשעת העקדה ונאמר לו להעלות לעולה את בנו יחידו שנולד לו לאחר כ"כ הרבה שנים, והיה בעבורו נסיון גדול, כמש"נ 'והאלקים נסה את אברהם'. אלא הביאור בזה שאברהם אבינו שמע בעצמו מפי הקב"ה לשחוט את בנו, משא"כ יצחק סו"ס היה צריך להאמין באמונה שלמה שזהו ציווי השי"ת, ולכן מתייחס זכות העקידה על שמו של יצחק, (עי' שו"ת חת"ס או"ח סי' רח).

ב. בשפת אמת (לסוכות תרמ"ד ד"ה ואיתא) כתב וז"ל, כתיב 'למען ידעו דרתים' חסר, פי' שהוא עדות שלא יתיאשו בני' עצמם באחרית הימים כמונו היום בשפל המדרגה, עכ"ז צריך איש ישראל להאמין כי בימים אלו יוצא מאפילה לאורה, כי לא יוכל איש ישראל להיות נטבע לגמרי בטבע וכו'. ואפשר כי בדורות הללו חביב ביותר לפניו ית' מצות סוכה. שקראו בזוה"ק צלא דמהימנותא, כי הראשונים הרגישו בחלות שם שמים על הסוכה וראו האושפיזין, ואנחנו אין אתנו יודע עד מה. ועכ"ז אנו חסין בצלו כמאמר (צפניה ג, יב) 'עם עני ודל וחסו בשם ה', אח"כ ראיתי שגם אמו"ז ז"ל אמר כעין דברים אלו שנק' עתה יותר צלא דמהימנותא, עכ"ל ק. (וע"ע שפ"א לפסח תרס"א ד"ה עבדים). וכע"ז מסופר בשו"ת תירוש ויצהר (ח"ב סו"ס קפ ומובא בליקוטי הרי"ם ח"ב עמ' רסח) שהרה"ק בעל חידושי הרי"ם זי"ע סיפר על הגה"ק בעל נודב"י זצ"ל, שבליל פסח בעת שאמר 'שפוך חמתך וגו', פתח את הדלת והלך ומלווה את אליהו הנביא בכל המדרגות שאצל ביתו, ואמר לא שהי' רואה את אליהו הנביא, אך האמין באמונה שלמה שאליהו הנביא בא לכל אחד מישראל, ולכן לוהו. ואמר ע"ז החידושי הרי"ם

ונראה דזה הטעם למ"ש הפוסקים (עי' שערי משנה סי' תרכ"א ומט"א שם סעי' כ"א) שיש להרבות בנתינת צדקה בערב חג הסוכות יותר מכל השנה. ובשם האר"י הק' יש בזה סודות גדולים, וכן תלמידו הק' המהרח"ו היה נוהג לחלק התמחוי בערב חג הסוכות. ולהנ"ל מובן שכדי לשמוח בחג הסוכות צריך להקדים בערב חג הסוכות לשמח אחרים, ועי"ז יבוא הוא לידי שמחה, שמתוך 'שימחתי' יבוא לידי 'שמחתי'.

ובאמת יש להוסיף בזה, על שני הכתובים המכחישים זא"ז דחדא פתח בששון וסיים בשמחה, ואידך קרא בהיפך, שיבוא הכתוב השלישי ויכריע ביניהם, כי במטבע ברכה שתיקנו חז"ל אנו אומרים 'אשר ברא ששון ושמחה וכו'', דאליבא דאמת סדר הבריאה אשר הטביע השי"ת בעת הבריאה היא להשיש ולשמח ולהיטיב כל אדם עם זולתו, שעיקר כל סיבת הבריאה מאת הבורא ית"ש הוא כדי להיטיב עם ברואיו ב"ג מידות של רחמים, כי מדרך הטוב להיטיב, ושיתגלו מדותיו של השי"ת בכל העולמות, שהוא רחום וחנן וכו', כמבואר בריש ספה"ק עץ חיים למהרח"ו ז"ל, ועי"ז נצטוינו במצות 'ובו תדבק', הדבק במדותיו מה הוא רחום אף אתה וכו', וממילא גם בענין השמחה, הדרך הישרה היא בראשית לשמח לזולתו, אלא שבמציאות צריך לכח השמחה לעצמו תחילה כדי שישפיע על אחרים.

וכך הוא גם בהשפעות הגשמיות, שאליבא דאמת כל עיקר הכוונה העליונה להשפיע לו רק טוב, זהו רק כדי שיוכל להיטיב ולהשפיע לזולתו ולא לטובת עצמו ניתן לו, כמ"ש אוה"ח הק' בפ' משפטים עה"פ 'אם כסף תלוה את עמי' (כ"ג נד) וז"ל, בא הכתוב להודיע ולהשיב ג"כ לאשר ישאל השואל בראותו כי ירבה כבוד אדם בזהב לרוב, ואוצרותיו מלאים הון עתק ללא צורך בו, ויאמר אדם מה הנה אוצרות זהב לאדם ללא דבר, למה לא הספיק ה' לתת לו מזונותיו הצריכין וכו', לזה הודיע הכתוב כי הסובב דבר, הוא אותם שאינם ראויים לקבל חקם, לצד מעשיהם, כי ה' בחסדו

לאחרים נקראת שמחת כריסו ואינה שמחה של מצוה. והיינו כי שמחה של מצוה משפיעה גם לאחרים, יש יהודים שכאשר רואים אותם כבר מתמלא הלב בשמחה אפי' בלא שום דיבור, כי יש להם שמחה כזאת אשר זורחת ומשפיעה שמחה על אחרים, ועליהם נאמר (פסלים ס"א, ד) 'וצדיקים ישמחו יעלצו לפני אלקים וישישו בשמחה', 'ישישו' היינו שהם מביאים ששון לאחרים, כמו 'ישיש עליך אלקיך כמשוש חתן על כלה, שלשון שמחה הוא שהוא שמח בעצמו, ולשון 'ששון' שהוא משיש אחרים, וזה שמחת הצדיקים שהם שמחים באופן כזה שהם משפיעים שמחה גם לאחרים.

ויש לדקדק דהנה מצינו בכמה פסוקים שנזכר קודם שמחה ואח"כ ששון, כמו 'ליהודים היתה אורה ושמחה וששון', וכן 'שמחה וששון ליהודים', ולאידך יש פסוקים שנזכר קודם לשון ששון, 'ששון ושמחה ישיגו', וכן 'קול ששון וקול שמחה' ועוד. ולכאור' היה צריך להיות הסדר קודם שמחה ואח"כ ששון, כי קודם צריך לשמוח בעצמו ואח"כ ישמח אחרים. וי"ל הביאור בזה כי אידישע שמחה היא דוקא באופן של שמחתי ושימחתי אחרים, ואם רואה אדם שלעצמו אין לו שמחה, אז העצה היא שיתחיל להשיש אחרים, שיבוא אל חבירו ויאיר לו פנים ויתקרב אליו וישמח אותו בדיבור או במעשה, בגופו או בממונו, ויחשוב עליו ויבין אותו וישתתף בצערו ח"ו וישמח בשמחתו, ועי"ז השמחה חוזרת אליו באור חזור 'שמחתי ושימחתי אחרים'. ובזה מובן היטב שינוי לשון הפסוקים, שהדרך הישרה היא קודם לשון שמחה ואח"כ לשון ששון, ליהודים היתה אורה ושמחה וששון, אבל אם אין אדם מצליח להגיע לידי שמחה, אז העצה היא 'ששון ושמחה ישיגו', שיתחיל להשיש אחרים ועי"ז יגיע בעצמו לידי שמחה. וחג הסוכות נקרא זמן שמחתנו בלשון רבים, שהשמחה יחד עם אחרים, ועי"ז השמחה חוזרת אליו, 'ושאבתם מים בששון', וכל מי שזוכה לשמחה באופן כזה, מתקיים בו 'ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה', שזוכה לכל הישועות ולכל הברכות.

לך שאין זה חלק המגיעך, אלא חלק אחרים שהוא העני עמך וכו', עי"ש. (וע"ע או"מ הק' פ' ראש עה"פ כי יסיה נן אציון טו, ז) וכלל ברזל יהא בידך אשר לימדונו רבותה"ק מלעלוב זי"ע, שהאדם נברא רק כדי להיות משפיע ולא מקבל, אבל במציאות א"א להיות משפיע בלא לקבל תחילה, אבל כל כוונת הקבלה היא רק ע"מ להשפיע, והבן היטב למעשה.

נותן שפע הצריך בריוח לכל איש ואיש די מחסורו, והיה כי יחטא אדם ואינו ראוי לקבל פרנסתו בכבוד מאל הכבוד, החלק המגיעו לא יטלנו עליו, אלא הרי הוא מתקבץ אל מקום אחר, ותהיה פרנסת הלז עם אדם אחר הבא לו דרך שם פרנסתו וכו', וזהו אומרו 'אם כסף תלוה את עמי, פי' אם ראית שהיה לך כסף יותר על מה שאתה צריך לעצמך, שאתה מלווה לעמי, תדע

ה.

והיית אך שמח - ציווי והבטחה להשפעות השמחה כל ימות השנה

ולבן רק חג הסוכות הוא החג היחידי שאנו מזכירים בכל יום ויום במשך כל ימות השנה. שאומרים בתפלה 'ופרוס עלינו סוכת שלומך', כי ההתפשטות של חג הסוכות מתפשט לכל השנה, ועל זה אנו מבקשים מאת השי"ת שנזכה להשפעות הטובות של חג הסוכות, ולשמירה עליונה בגשמיות וברוחניות. וגם בשבת קודש אנו מזכירים את חג הסוכות, ואף מרחיבים יותר את הבקשה ואומרים, 'ופרוס עלינו סוכת רחמים וחיים ושלום'.

ובעת בחג הסוכות אנו יושבים בפועל בסוכת רחמים וחיים ושלום, וזה מתפשט בהתפשטות נפלאה לכל ימות השנה. ולכן נחוץ מאוד להתעורר ולנצל את החג בכל אופן שאפשר, ולקיים כראוי את המצוה 'ושמחת בחגך' בכל אופן ובכל ענין של שמחה, וזה משפיע השפעות טובות ונפלאות למשך כל השנה. ולכן נקרא חג הסוכות בשם 'חג האסיף', כי בחג זה אנו אוספים את כל השפעות שבאים בכל השנה, והכל נאסף כעת בזמן הזה.

בפסוק (דברים טו, טו) 'ושמחת בחגך והיית אך שמח', פירש רש"י לפי פשוטו, שאין זה לשון ציווי אלא לשון הבטחה, שמי שיהיה שמח בחג הסוכות, יקבל השפעות של שמחה למשך כל השנה. ואמנם הגר"א פירש שמ"ש 'והיית אך שמח' הוא ציווי. ומובא בשם הגר"א שאמר שמצוות שמחה בחג הסוכות היא המצוה שקשה לקיימה יותר משאר המצוות, כי צריך להיות 'אך שמח' במשך כל שמונת ימי החג לילה ויום, בלי שום הפסק רגע וללא שום היפך של שמחה, ולא יעלה על לבו במשך כל ימי החג שום מחשבה והרהור של צער ודאגה ויגון. אבל עמא דבר כפי שהעולם נוקטים הוא שבכל פעולה של שמחה שעושים בחג הסוכות מקיימים את המצות עשה של 'ושמחת בחגך', בבשר וביין ובכל דבר שגורם שמחה, נשים בראוי להם וקטנים בראוי להם, וכל פעולה שעושים מקיימים את המצוה. ומה שנאמר 'והיית אך שמח' הוא הבטחה מן השמים, שבזכות מצוה זו זוכים להשפעות של שמחה למשך כל ימות השנה וכדפירש רש"י.

ו.

באספך מגרנך ומיקבך בפסולת גורן ויקב - ההבחנה בין העיקר ובין הטפל

צריך את הגורן ואת היקב, אבל זה רק בבחינה של פסולת. כשהשי"ת אמר למשה רבינו ע"ה (שמות לד, ב) 'פסל לך שני לוחות אבנים', ואמרו חז"ל (מ"ס ל"ב, ב) 'פסל לך - פסולתן שלך יהא, שמשך רבינו ע"ה נתעשר מפסולתן של לוחות. וכשם משה רבינו זכה לעשירות גדולה מפסולת הלוחות, כמו כן אפשר להתעשר ולהיות גביר מהפסולת של הגורן והיקב, אבל צריך לזכור שזה רק ענין

בתורה הק' נאמר על חג האסיף, 'באספך מגרנך ומיקבך' (דברים טו, יג) יש כאן הוספה נפלאה שחג הסוכות שהוא חג האסיף, מדובר בזמן שאוספים את ההשפעות של גורן ויקב, ודרשו חז"ל (סוכה יג, ב) בפסולת גורן ויקב הכתוב מדבר, כלומר בזמן שאדם זוכה להבין שהגורן והיקב הם אצלו בגדר פסולת, שיש לו אוכל ויש לו פסולת, יש לו עיקר ויש לו טפל, והוא יודע שבאמת

ולאידך גם בעניני רוחניות ושכר הטוב הגנוז לצדיקים בעוה"ב, אם יבוא אדם מן השוק ויעורר לעבודת ה' ויאמר מה טוב חלקו של העובד ה' ומה רב שכרו, יאמרו לו וכי מנין לך כל זה, וכי טעמת פעם עבודת ה' אמיתית, וכי יודע אתה מהו עוה"ב וכי ראית את הצדיקים יושבים בגן עדן ועטרותיהם בראשיהם. ואמנם משה רבינו ע"ה הוא זה שיכול לומר 'ובחרת בחיים', כי הוא הגיע לרום המדרגות בעבודת השי"ת ועלה למרום והיה שם ארבעים יום, הוא זה שראוי לומר מה טוב חלקו של מי שזוכה לעבוד את ה' כראוי ולהתעלות במעלות הצדיקים, ולאידך גיסא היה לו עושר גדול, כי נתעשר מפסולתן של הלוחות, ועל כן לו נאה ולו יאה לומר שהעשירות וכל הבלי עוה"ז הם פסולת בעלמא.

ובן כתב בפירושו האוה"ח הק' ריש פרשת ראה, עה"פ 'ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה' (דברים יא, טו) שכיון שמרע"ה בא להוכיחם, שיבחרו בטוב עולם העליון, וימאסו בהבלי ותענוגי עוה"ז, א"כ צריך שישגי מקודם כל השגות טובות עוה"ז, שאל"כ הרי לא יאמנו דבריו, כי יאמרו לו, וכי טעמת פעם טעם המתוק, ואם היית טועם טעמי גדולת עוה"ז וקנייניו לא היית ממאסו, וכן אם רוצה להפליג בטוב עוה"ב לא יאמנו דבריו, אם הוא בעצמו לא ראה ולא ידע, וכל דבריו מפי האמונה, ולא יטו אוזן לקבל דבריו, לכן אמר משה 'ראה אנכי' אלי תראו, כי אני השגתי וטעמתי כל טוב עוה"ז, כי היה גדול מאוד וגיבור (קלמ' רנב ט, ז) והיה מלך (מנחמא קורט ג) ועשיר גדול (דברים לא, א) וכו', וגם טעם טוב עליון, כי עלה לשמים ושהה שם בעוה"ב, ואני אומר לכם תאמינו לי על מילתי האמורה לכם, את הברכה אשר תשמעו וגו', זהו הטוב האמיתי.

וגם על יצחק אבינו ע"ה אחז"ל עה"פ (נחמ' טו, יג) 'ויגדל האיש וילך הלך וגדל עד כי גדל מאד', פירש"י שהיו אומרים עליו פירותיו של יצחק ולא כספו וזהו של אבימלך, וזה שנקרא 'זבל' בפי חז"ל, ואעפ"כ

של פסולת וטפל ולא העיקר. ומצינו בהלכות שבת בדין בורר, שאסור לברור פסולת מתוך האוכל, ומותר רק לברור אוכל מתוך הפסולת. ועד"ז י"ל שאדם צריך להתנהג תמיד באופן שיקח רק את האוכל כלומר את מה שהוא צריך, ואז ישאר הפסולת, ואין הכי נמי אפשר להתעשר מהפסולת הזאת.

וזה גם הענין של הסוכה, שהיא דירת עראי, שצריך לזכור שזה עראי ורק הפסולת ולא העיקר, וכלשון התנא (סוטה יט, א) 'פסל היוצא מן הסוכה'. כי הנה בקרוב ממש נזכה כולנו כאחד לגאולה השלמה, ואז יהיה השפעות טובות עד בלי די, ונעלה כולנו יחד לציון ברינה, ושם יהיה זהב וכסף לרוב נשפך על הארץ כמבואר בפסוקים, ונמצא שכל מה שיש לנו כאן זה רק עראי, ואם זוכרים שהממון הוא פסולת, אז אפשר להתעשר כפי שמשה רבינו התעשר.

ובזה י"ל הטעם שקוראים מגילת קהלת בחג הסוכות (עי' רמ"א ס' תרסא ס"ז ולנש טס ומג"א ס' תל סקט) כדי שייבין האדם בזמן האסיף שהכל הבל הבלים, ז' מיני הבלים, סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא וגו'. כי הנה אם יבוא סתם אדם מן השוק לומר לך שכל עניני עוה"ז הכל הבל, הרי יהיה ללעג וקלס, ויאמרו לו וכי אתה יודע, וכי טעמת אי פעם את כל תענוגי עוה"ז, ורק שלמה המלך ע"ה החכם מכל האדם והיו לו מכל טוב תענוגי העוה"ז, לו נאה ולו יאה לומר הכל הבל, ועל כן אמר שלמה המלך ע"ה (קלמ' ג, ד) 'הגדלתי מעשי בניתי לי בתים נטעתי לי כרמים, עשיתי לי גנות ופרדסים וגו', ומספר את גודל עשירותו, שהיה לו עבדים ושפחות וצאן ומקנה ובקר וכסף וזהב 'וכל אשר שאלו עיני לא אצלתי מהם', 'ויתן המלך את הכסף בירושלים כאבנים', ועל הכל אמר הכל הבל. כמי שאומר מתוך נסיון, תשמע לי שכל מה שיש לי הכל הבלים, וכן איתא להדיא במדרש (קלמ' רנב ג, יד)¹, והזמן להבין את זה הוא בחג הסוכות, שאז הוא זמן האסיף.

ג. בתפלת שחרית אומרים 'מה אנחנו מה חיינו מה חסדנו וכו', ז"פ מה כנגד ז"פ הבל שאמר שלמה המלך ע"ה, בפסוק 'הבל הבלים אמר קהלת הבל הבלים הכל הבל', הבל חדא הבלים תרי, ופירש"י שם שהוא כנגד מעשה שבעת ימי בראשית, ולכן אנחנו מסיימים ואומרים, כי הכל הבל (סידור הרוקח).

או דיבורים אסורים, אלא נשמר ונזהר בכל מה שצריך להיזהר, אזי הוא נחשב כאילו הוא כל היום יושב בסעודה. ואף אמנם שאינו אוכל במשך כל הזמן לחם ובשר, שזה לימוד תורה הגמרא וההלכה, אלא אוכל במשך הזמן קצת פירות או שאר ירקות, כי הוא נזהר לעשות רק רצון הבורא בזמן שהוא טרוד במלאכתו, הרי הוא נחשב כממשיך את הסעודה שהתחיל בבוקר, וממילא הוא רציפות אחת, וממילא כשהוא חוזר בערב לשיעור הקבוע שיש לו בלימוד התורה, אזי נחשב כאילו עסק בתורה כל היום, והוא יום שכולו תורה, דלקביעא קמא הדר, ע"ש בישמח ישראל.

ועד"ז אפשר לבאר את דברי הגמ' (נרוט סד, א) שכל היוצא מבית הכנסת ונכנס לבית המדרש ועוסק בתורה, זוכה ומקבל פני שכינה, שנאמר (מסלס פד, ט) 'ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלקים בציון'. וכן נפסקה הלכה בשו"ע (או"ח סי' קנא) שאחר שיצא מביהכ"נ ילך לביהמ"ד ויקבע עת ללמוד, וצריך שאותו עת יהיה קבוע שלא יעבירונו אף אם הוא סבור להרויח הרבה, ע"ש. ולהנ"ל י"ל בטעם הדבר, כי כשהאדם מתחיל ללמוד מעט בבוקר תיכף אחר התפלה, אז הוא כמו שנוטל את ידיו לסעודה, ואז אם הוא נשמר במשך היום במה שצריך להישמר, נמצא שאינו מסיח את דעתו, והכל נחשב כסעודה אחת של תורה, ואשר על כן מה טוב ונעים לנהוג כן 'הלכה למעשה'.

והנה כבר ביארנו במקו"א, שיש מלאכה ויש עבודה, מלאכה כלול בו אותיות מלך, ועבודה כלול בו אותיות עבד, ויהודי צריך לזכור שיש ל"ט מלאכות, שלגבי המלאכות הוא מלך, כי המלאכות נבראו כדי לשמש אותו, אבל לא שהוא ישמש אותם, כי לא טוב שיעבוד אדם ויאבד את ראשו בעבודתו ובמסחרו, כי אדם מישראל צריך לייחד את 'העבודה' רק עבור עבודת השי"ת, כי אדם מישראל צריך להיות רק עבד ה', ולא ח"ו עבד לשום עבודה אחרת. והדברים אמורים כלפי הנקודה הזאת, שאדם צריך לראות את מלאכתו כפסולת ובבחינה של עראי, ועי"ז יזכה לקבל את ההשפעה של חג האסיף, ולאסוף את כל ההשפעות טובות בגשמיות וברוחניות.

העדיפו את זבלו של יצחק ולא כספו וזהבו של אבימלך, כי מפני שיצחק אבינו ע"ה החשיב את כל הבלי עוה"ז כזבל ופסולת, זה הטעם שזכה לשפע ברכה ועשירות מופלגת.

ואדם שזוכה להבין את ההבנה הזאת שהסוכה מלמדת שכל הבלי עוה"ז הם רק בגדר פסולת, והעוה"ז הוא דירת עראי ולא העיקר, ויש לו טפל עראי ולעומת זה יש לו עיקר וקביעות, והוא יודע את המהלכים, וכמ"ש בגמ' (נרוט לב, ג) בא וראה שלא כדורות הראשונים דורות האחרונים, דורות הראשונים עשו תורתן קבע ומלאכתן עראי, זו וזו נתקיימה בידן, דורות האחרונים שעשו מלאכתן קבע ותורתן עראי, זו וזו לא נתקיימה בידן. וכבר ביארנו במקו"א שתורתו קבע אין הכוונה רק קבע בכמות, שעוסק בתורה יומם ולילה ממש. אלא הכוונה גם קבע באיכות, שכאשר אדם יודע ומבין שלימוד התורה הוא עיקר יומו, והשיעור תורה שהוא לומד בכל יום - הוא העיקר שיש לו בעולמו, בקביעות דייקא, ואם חסר לו שלא למד באותו יום, הוא מרגיש כאילו איננו קיים. והרי הכלל הוא (כמוט טו, א) כל קבוע כמחצה על מחצה, ומי שלומד בקביעות, הרי נחשב כאילו לומד חצי היום, מחצה על מחצה, והרי אחז"ל (ר"ה י, א) שבמחצה על מחצה השי"ת מטה כלפי חסד, וממילא נעשה 'רובו' ורובו ככולו.

ואם אדם רוצה להגיע למצב של 'כולו' ממש, הרי ידועה עצתו הנפלאה של הרה"ק בעל ישמח ישראל זי"ע (פרשת נמנז), שכשם שבהלכות סעודה מצינו דין, שמי שקבע סעודה ובאמצע הסעודה הלך לחוץ, כל כמה דלא הסיח דעתו מן האכילה מותר לאכול עוד, דלקביעא קמא הדר, שכל זמן שלא היה לו היסח הדעת הכל נחשב לרציפות אחת (ע' טושו"ע או"ח סי' קעט). י"ל דכמו כן אדם שתיכף אחר תפלת שחרית קובע לעצמו קביעות ללמוד תורה, ועושה 'קביעות סעודה', אז אפילו אם זה זמן מועט כמו חמש או עשר רגעים, אבל בקביעות, הרי זה כמו נטילת ידים לסעודה, ואח"כ יוצא לפעלו ולעבודתו עדי ערב והולך לעשות מלאכתו, ללא היסח הדעת, והכוונה שאינו מסיח דעתו, שנוזהר במשא ומתן באמונה, ונזהר שלא יהיה בידו ח"ו גזילה ואונאה

ז.

חל שם שמים על הסוכה - הסוכה מלאה בשמות הקדושים וקדושתה קדושת הגוף

עשה למען כלל ישראל שהם כולם שמות הק' שלך, וא"כ תושיע אותם למען שמותיך הק' המתגוללים בבזיון רח"ל, ונמצא שיהודי הנכנס לסוכה הרי הוא בבחינה הנחת שמות ע"ג שמות, שבודאי אין בזה שום איסור, כמו שמותר להניח ספר א' ע"ג ספר אחר. ואת הדבר הזה צריך אדם לזכור תמיד, ואסור שיהיה לאדם ענוה פסולה, אלא צריך להכנס אל הסוכה ובשמחה ובהתרוממות. וחשבתי שבזה מובן הטעם למה שמובא בספרים (ע"י כף החיים סי' תל"ט סק"ו נש"ס ע"פ פ' אמוה, ומפורש כן בזה"ק מ"ג קמ, ב) שיש להקפיד שגוי לא יכנס לסוכה, וי"ל משום שהגוי דורס ע"ג שמות הק', ורק ליהודי שכולו שמותיו של הקב"ה מותר להכנס אל הסוכה.

וביאור הענין דהנה מצאנו ב' מיני קדושות קדושת דמים וקדושת הגוף, הקדש ובדק הבית קדושתם קדושת דמים ואפשר לפדותם ולמכרם, אבל קרבן הוא קדושת הגוף אי אפשר לפדותו 'לא יחליפנו ולא ימיר אותו', מפני שקדושתו היא קדושה נצחית, 'לא יגאל ולא ימכר'. והנה עצי סוכה אסורים כל שבעה, הרי מאחר שהגמ' מדמה את קדושת הסוכה לקרבן חגיגה, נמצא שקדושת הסוכה היא קדושת הגוף. ומעתה יש לעיין למה באמת מותר לאדם להכנס אל הסוכה וליהנות ממנה, ומה ההיתר לשבת בסוכה לאכול ולשתות ולישן שם ולשבת בצילה, 'וסוכה תהיה לצל יומם לחסות מזרם וממטר', והרי הסוכה אסורה בהנאה, וקדושתה היא כקדושת הקרבן.

ואולם ביאור הדבר הוא, שבני ישראל בחג הסוכות משולחן גבוה קזכו, וה"ז דומה לקרבן דזריקת הדם מתרת את הבשר באכילה, דהיינו שאחר שנזרק דם הקרבן השי"ת נותן את הבשר לאכילה, וכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים, ומשולחן גבוה קא זכו, ובני ישראל מקבלים מנה משולחן גבוה שהם סמוכים על שולחן אביהם שבשמים. אמנם כי בעוה"ר מיום שחרב ביהמ"ק יוצאת בת קול ומכרזת אוי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם כדאיתא בגמ' (נרכות ג, ב) אבל כעת אחר עבודת היום הקדוש שבנ"י עשו זריקת הדם, הדם הוא

הנה אמרו חז"ל (סוכה ט, ב) שעצי סוכה אסורין כל שבעה, וכשם שחל שם שמים על החגיגה כך חל שם שמים על הסוכה, שנאמר (ויקרא כג, לד) 'חג הסוכות שבעת ימים לה', מה חג לה' אף סוכה לה'. כלומר שכשם שקרבן חגיגה אסור בהנאה, שהקרבן שאדם מפריש לה' הוא אסור בהנאה, כך גם הסוכה היא קרבן לה', ושם שמים חל על הסוכה, ועל כן הסוכה אסורה בהנאה.

וזה הכוונה במה שאמרו צדיקים שהסוכה מלאה בשמות הקדושים (ע"י חקל יצחק פ' עקב נש"ס הרי"ק מלאנו ז"ע) סוכה הוא בגי' צ"א כמנין הוי"ה אדנ"י כדאי' בזה"ק (מ"ג רנב, ב) וכשנכנסים אל הסוכה אזי מהלכים על גבי שמות הקדושים, והוא בחינה של מצוות שאדם דש בעקביו, וזה מפורש בגמ' הנ"ל שחל שם שמים על הסוכה, שכולה שמות הקדושים.

ומסופר על חסיד א' ירא ושלם, שפ"א עמד על פתח הסוכה, ולא היה יכול להכנס לסוכה, באמרו האיך אוכל להכנס ולרמוס ברגלי על גבי שמות הקדושים שבסוכה. וכאשר שמע רבו ענין זה, שלח להגיד לאותו חסיד, שאין הכי נמי הסוכה היא שמות הק', אבל רק אחר שנכנסים לסוכה ומקיימים את המצוה אז יש לסוכה קדושת השמות, אבל קודם שנכנסים לסוכה אין לזה קדושה כל כך, כי הקדושה נפעלת רק על ידי קיום המצוה, עכ"ד.

ואילו הייתי שם, הייתי אומר לאותו חסיד עוד תירוצו, תדע שגם אתה מלא עם שמות הק', שכל יהודי הוא מלא בשמות הק', כדאי' בספה"ק מאור עינים (ר"פ שמות) 'ואלה שמות בני ישראל', שהם מלאים שמות הקדושים, 'הבאים מצרימה' אפי' בשעה שנופלים ממדרגתם לקלי' בבחי' מצרים, הם מלאים שמותיו של הקב"ה, כי יהודי נברא בצלמו בדמות תבניתו של העולמות העליונים, בצלם אלקים ברא אותו, (וע"ע ש"ה הק' תולדות אדם - בית ישראל אדם יז - כ, שמאריך שלישי האדם ויומיו לשם הוי"ה הק'), וכל יהודי הוא ספר תורה חי, 'כמו שכתבת עלינו בתורתך', 'ובזה י"ל מש"א 'עשה למען שמך', פי'

אחד אל אחד והיו לאחדים בידיו, המינים מכוונים כנגד היו"ד והה"א והוא"ו והה"א [ומקורו בב"י סי' תרנא ד"ה כתב מהריקנטין] והכל בידינו, כביכול השי"ת נותן את עצמו אל ידיהם של כלל ישראל, ויש להם כח לנענע אותו לכל צד, ה' צילך' בצלא דמהימנותא, כמו הצל של אדם כך כביכול השי"ת אינו עוזב את האדם בשום מצב, 'אנכי ארד עמך ואנכי אעלך גם עלה'. זה הכוונה הפשוטה של הלולב, שיהודי מקבל עליו בשעת הנענועים שבכל צד ומצב מוליך ומביא ומעלה ומוריד ינהיג אותו השי"ת ולא יעזבנו, 'אחזתיו ולא ארפנו'. וזה קבלה טובה שנותנת כח לאדם שבאמת כך יהיה ובאופן זה יתנהג בתמידיות הלכה למעשה.

וי"ל עוד עפ"י המטה משה (סי' ט"ז) שהביא בשם התשב"ץ שהמהר"ם היה אומר את הפסוק לישועתך קויתי ה', קויתי ה' לישועתך, ה' לישועתך קויתי, ויש עוד צירופים של הפסוק הזה, אך אנו נוהגים לומר בג' צירופים אלו. וחשבתי לבאר שיהודי אומר להשי"ת, אני מצפה בכל אופן לישועתך בגשמיות וברוחניות, כל אחד לישועה שהוא צריך לה, ולכל צד ומצב שאגיע, תמיד אני מצפה ומקוה לישועתך, והטעם הוא כי השי"ת גם מקיף אותנו מכל צד ומיטלטל עמנו כביכול, לישועתך קויתי ה', שם ה' בסוף, ה' לישועתך קויתי, שם ה' בתחילה, קויתי ה' לישועתך, שם ה' באמצע, השי"ת נמצא עמנו בכל צד בימין ובשמאל ולמעלה ולמטה, לכן 'לא אירא רע כי אתה עמדי'.

הנפש 'ועיניתם את נפשותיכם', בחג הסוכות בני ישראל חוזרים וסמוכים על שולחן אביהם ונהנים מזיו השכינה, וההיתר הוא באמת כי משולחן גבוה קא זכו, כי בלא"ה אין שום היתר להנות מהסוכה שיש לו דין כקרבן. ועד"ז כתב בחסד לאברהם להגה"ק ר"א אזולאי זי"ע, דמשום כך סוכה למטה מעשרה טפחים פסולה, מפני שמעולם לא ירדה שכינה למטה מעשרה טפחים, וכשיושבים בסוכה אנו מוקפים בשכינה הק', וזה קדושת הגוף אשר משולחן גבוה קזכו.

ולכאורה לפי הנ"ל נראה לומר, שקדושת הסוכה היא יותר מקדושת בית הכנסת, כי לביהכ"נ יש רק קדושת דמים כמו הקדש בדק הבית, ואין שם קדושת הגוף, שהרי עפ"י דין אפשר למוכרו ולהעלותו בקדושה כמ"ש במשנה במסכת מגילה, משא"כ הסוכה במשך ימות החג יש לה קדושת הגוף כקרבן. ויל"ע אם כן הוא להלכה, אבל לכאורה לפום ריהטא נראה כן שהסוכה יש לה יותר קדושה מביהכ"נ. ולפי"ז הרי נוסף לנו עוד טעם עפ"י הלכה שלא להניח לגוי להכנס לסוכה, משום שהגוי אסור ליהנות מצלה, כי הסוכה קדושה בקדושת הגוף, ורק לישראל שמקיים בה מצות סוכה, לו יש היתר 'וסוכה תהיה לצל יומם לחסות מזרם וממטר'.

ובשם שהסוכה היא כולה שמות הק', גם הד' מינים הם כולם שמותיו של הקב"ה, כמו שאומרים ביה"ר קודם נטילת הלולב, 'בפרי עץ הדר וכפות תמרים וענף עץ אבות וערבי נחל, אותיות שמך המיוחד תקרב

ח.

הסוכה היא זכר לענני הכבוד ויש בה כח להתרומם כנפני נשרים להביאנו לציון

כלומר שהגיע לשם בפחות מ"ח רגעים שזה שיעור חימוץ, זה היה כמו מטוס הנוסע במהירות אדירה.

ואם זהו הכח של כנפי נשרים, אם כן אנו זועקים קושיא עצומה, למה כעת כאשר אנו יושבים בסוכה עדיין לא נושענו? הרי גם אנו יושבים בפליגע"ר כזה שישבו בו אבותינו, אבל הוא אינו נוסע, ואנו תמהים ושואלים, ריבוננו של עולם, למה הכנפי נשרים שלנו לא מתרוממים? למה אין אנו נוסעים? למה ה' תעמוד? למה זה לא נוסע? הרי יש לסוכה כנפיים...

הסוכה היא זכר לענני הכבוד, אלו הם הכנפי נשרים, שהשי"ת הקיף בהם את בני ישראל כשיצאו ממצרים ונסעו מרעמסס סוכותה. שם בסוכות אפו בני ישראל את המצות, כמו שנאמר (שמות יב, לט) 'ויאפו הבצק אשר הוציאו ממצרים עוגות מצות, כי לא חמץ כי גורשו ממצרים, ולא יכלו להתמהמה', ופירש"י - מרעמסס סכותה - ק"כ מיל היו, ובאו שם לפי שעה. ק"כ מיל לפי מידות זמנינו זה בערך מרחק של תשעים ק"מ, מהלך של שלושה ימים. והם הגיעו לשם בתוך רבע שעה, כי הרי לא הספיק בצקם להחמיץ,

זה זמן שמחתנו וצריך לשמוח, ולמה אנו מעוררים את עצמינו לצער.

אלא שהיא הנותנת, שאנו עומדים בתפילה לפני השי"ת ואומרים, אתה צויתנו בתורתך הקדושה 'ושמחת בחגך', אבא כך כתוב בתורה, והרי אין אנו יכולים לקיים מצוה זו, ואין אנו יכולים לשמוח בשלימות השמחה כשאנו רחוקים, ואין אנו יכולים לעלות ולהראות, ואין לנו יכולת להשתחוות לפניך, השתחואה זה ענין של ביטול, אין לנו יכולת להתבטל לפניך בביטול גמור, הרצונות והמניעות שלנו מעכבים אותנו מלהתבטל לפניך, כי בבית המקדש שהיה גילוי שכינה והיינו יכולים להתבטל לגמרי לפניך, היה שם התגלות ומתיקות נפלאה, שכל הדברים האחרים התבטלו ממילא, כי ראו והרגישו שהכל הבל, אבל כשאין לנו את כל זאת, חסר לנו שמחה.

ולכן דוקא בגלל שהימים הללו הם זמן שמחתנו, אנו מבקשים מאת השי"ת שאנו צריכים את כל זאת, כדי להשלים שמחת יו"ט אמתית. הרי הקרבנות דוחים שבת ויום טוב, שבכל מקום שנאמר 'במועדו' מקריבים גם בשבת וגם ביום טוב, זה זמן שאפשר לפעול ישועה, גאולת הכלל וגאולת הפרט, הכנפי נשרים הפרטיים של כל אחד ואחד, והכנפי נשרים הכלליים של כל ישראל.

ואיתא בתרגום יונתן בן עוזיאל (שמו"ט, ד) שכאשר עשו ישראל קרבן פסח במצרים, לקח אותם השי"ת עם ענני הכבוד לירושלים כדי להקריב קרבן פסח בהר המוריה ולאחר מכן החזיר אותם למצרים. כך מפורש בדברי התנא הקדוש יונתן בן עוזיאל. ואם כן רואים אנו שהענני הכבוד יכולים לנסוע כל כך טוב, אם כן למה הסוכה עומדת ואינה מביאה אותנו לירושלים.

וזהו פירוש הפסוק (נלאשם לג, יז) 'ויעקב נסע ספֿתָה', יעקב אבינו ע"ה זכה שאצלו הסוכה כן נסעה, הסוכות צריכים לנסוע בלי תקלות. הרי מובא בטור בהלכות ראש חודש (סי' מ"ז) שג' הרגלים הם כנגד הג' אבות, פסח כנגד אברהם ושבועות כנגד יצחק וסוכות כנגד יעקב. שהסוכה צריכה להיות כמו הסוכה של יעקב שנסע, כי הסוכה יש לה כנפיים אדירים לנסוע במהירות גדולה.

ולפי הדברים האלה אפשר להבין מה שבחג הסוכות שהוא זמן שמחתנו, אנו מתפללים ואומרים 'מפני חטאינו גלינו מארצינו ונתרחקנו מעל אדמתינו' ואנו מוסיפים באריכות גדולה 'שאין אנחנו יכולים לעלות ולהיראות ולהשתחוות לפניך', ולכאורה אם מזכירים את החורבן, זה הרי גורם לכאב וצער, והרי

ט.

ירח האיתנים אור פנימי ואור מקיף

והיודיים מתקיימים ע"י הקנה, והמתענה ביוה"כ הוא מתמלא בבחינת 'וכל קרבי את שם קדשו', כי כל הפנימיות שבאדם וכל הקרביים והמעיים, הכל מזדכך ומיטהר על ידי האור הפנימי, וכל זה מתקיים בימים שעד חג הסוכות.

אבל בחג הסוכות מתחילים המצוות והעבודה באופן שהשי"ת מכניס אותנו אל אור המקיף. הסוכה מקיפה את האדם מכל צדדיו, 'וימינו תחבקני' זו סוכה כמ"ש הספֿה"ק שבסוכות השי"ת נוטל את בני ישראל ומחבק אותם ומקיפם, והנכנס לסוכה נכנס לרשותו ית' ומוקף מכל צד בצלו יתברך הפרוס עליו ומשומר מכל צרה וצוקה ח"ו. וגם את ארבעת המינים לוקח האדם ומנענע אותם לכל ד' רוחות השמים ומעלה ומוריד, וכן ההקפות עם הס"ת בשמחת תורה להקיף מכל הצדדים הכל היא המשכת

מבואר בספֿה"ק שבמחצית הראשונה של חודש תשרי - כלומר עד חג הסוכות, השי"ת מזריח בכל אדם מישראל אור פנימי ומכניס בו חשק לתורה ולעבודה ולגמילות חסדים, וקיום התורה והמצוות, וזהו אור פנימי ע"י קיום מצות תשובה שצריך אדם לשוב בתשובה עם הלב והמוח [ועל כן אין מברכין ברכת המצוות על מצות תשובה כי אין מברכין על מצוה שבלב] וגם המצוה של תקיעת שופר היא מצוה המתקיימת ע"י אור פנימי, כמ"ש מאן דנפח מדיליה נפח, [שהעלאת התקיעה אל השופר באה מתוך פנימיות נשמת האדם, ובתקיעת שופר מתגלה פנימיות הרצון של כלל ישראל]. וגם המצוה של אכילת ערב יוה"כ והמצוה של 'ועיניתם את נפשותיכם', הם מצוות של אור פנימי, ומתקיימים ע"י הקנה והוושט, שהאכילה בעיוה"כ מקיימים ע"י הוושט, וביוה"כ התפלות

המשטינים, וכל מה שהם זועקים הכל יכנס בי, כי הוא שומר על בניו אהוביו, שלא יארע להם שום דבר רע. וזהו אור המקיף, שהשי"ת שומר את עמו ישראל בשמירה עליונה בגשמיות וברוחניות, וכביכול מקיף אותם מכל ד' רוחות, ועל כך השמחה היא גדולה בזמן שמחתינו.

ואחר כך 'ישארו על אברתו', כלומר שנוטל אותם על כנפיו, והכוונה למשך כל ימות השנה. ורש"י פירש בתהלים (קמ, ה) על הפסוק 'תתחדש כנשר נעורכי', כנשר הזה שמתחדש כנפיו ונוצה משנה לשנה. שהוא מתחדש בכל שנה, וכן נאמר בישעי' (מ, לז) וקווי ה' יחליפו כח יעלו אבר כנשרים', שהנשרים מתחדשים ומקבלים כנפיים חדשים. ועוד מביא רש"י מדרש אגדה שיש מין נשר שכשמוזקין חוזר לנערותו. וזה הברכה של קווי ה', שכשהם באים לידי זקנה אינם מזדקנים, אלא אדרבה הם חוזרים לנערותם, להיות צעירים ורעננים. וזוהי ברכה לכל ימות השנה.

[ובן] מצינו על הפסוק (מלכים א, ט) 'אל תשליכני לעת זקנה ככלות כחי אל תעזבני', ופירש רש"י, לעת זקנה - אם זקנתי בחטאים כלומר שחטאתי הרבה. ולפי"ז יש לפרש המשך הפסוק 'ככלות כוחי', שהכוונה כי כשל בעוונתי כוחי. ומבואר שהתפלה 'אל תשליכני לעת זקנה' אין הכוונה על אדם זקן בשנים, כי על יהודי זקן יש לנו ברכה טובה בהרבה מזו, שהברכה שמברכים יהודי זקן היא 'תתחדש כנשר נעורכי', שכל שנה שהוא מזדקן יהיה צעיר יותר ורענן יותר ויגבר כוחו כצעיר בכמה שנים, ולכן הוכרח רש"י לפרש 'לעת זקנה' היינו שנזדקן בחטאים וכשל רוחו, ואדם כזה מתפלל 'אל תשליכני ואל תעזבני', אבל ליהודי זקן בא בשנים הברכה היא 'דשנים ורעננים יהיו', שיהיה רענן יותר ויתחדש כנשר.

שמירה עליונה שהשי"ת שומר ומגין עלינו בגשמיות וברוחניות. ונמצא שעד חג הסוכות אנו עובדים ומקיימים מצוות באור פנימי, ומחג הסוכות ואילך אנו עובדים ומקיימים מצוות באור מקיף.

ועל זה נאמר בפסוק בפרשת השבוע (דברים לג, יא) 'כנשר יעיר קינו על גוזליו ירחף'. ופירש רש"י שהנשר הוא רחמני על בניו, ואינו נכנס לקינו פתאום, עד שהוא מקשקש ומטרף על בניו בכנפיו בין אילן לאילן, והוא אינו מכביד עצמו עליהם, אלא מחופף בבחינת נוגע ואינו נוגע, והוא פורח על בניו לאט לאט עד שיתעוררו בניו, ומעורר אותם בעדינות ובנחת, 'קינדערלאך, וועקט זיך אויף, עס איז שוין אביסעלע שפעט', וכך הנשר בא אל גוזליו בתכלית החמלה והרחמנות. ובאופן זה ממש השי"ת מעורר את בני ישראל לתשובה ותיקון המעשים בר"ה ובעשרת ימי תשובה וביום הקדוש.

ואח"כ בחג הסוכות 'פרוש כנפיו יקחהו', השי"ת פורש את כנפיו על עם ישראל, כמו שפירש"י שהנשר כשבא ליטול את בניו ממקום למקום, אינו נוטלן ברגליו כשאר עופות, לפי ששאר עופות יראים מן הנשר שהוא מגביה לעוף ופורח עליהם, לפיכך נושאן ברגליו מפני הנשר, אבל הנשר אינו ירא אלא מן החץ, לפיכך נושאן על כנפיו, אומר מוטב שיכנס החץ בי, ולא יכנס בבני. אף הקב"ה כביכול אומר 'ואשא אתכם על כנפי נשרים' כשנסעו מצרים אחריהם והשיגום על הים, היו זורקים בהם חצים ואבני בליסטראות, מיד 'ויסע מלאך האלהים וגו' ויבא בין מחנה מצרים וגו', שהשי"ת הקיף את בני ישראל עם העננים, ואמר מוטב יכנס החץ בי, שכל החיצים והבליסטראות, כלומר כל המקטרגים וכל

י.

מעלת ארבעת המינים וסגולתם להשפיע השפעות טובות

בנצחון בכל מצב ובכל מקום, 'רוממות קל בגרונם וחרב פפיות בידם' (מלכים א, ט) ואיתא במדרש 'רוממות קל בגרונם' זה ההלל, 'וחרב פפיות בידם' אלו ארבעת מינים, ונוטל את הכלי זיין הללו ומוליך ומביא ומעלה ומוריד. וכשאדם מנענע את הלולב צריך לנענע גם את עצמו 'זיך נעבן

'ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפות תמרים וענף עץ אבות וערבי נחל', ומצינו שהד' מינים נקראים בלשון חז"ל (מיקו"ז מג, נט) מנא קרבא - כלי מלחמה, שבכל מצב ובכל מקום אנו יחד עם השי"ת, וכאשר אנו הולכים מזוינים עם כלי זיין אלו, אנו בטוחים

א שאקל' בשמחה ובחיות שלא יתנהג בכבודות ובעצלות, אלא יהיה קל כנשר לרומם את עצמו ככנפי נשרים, ויתדבק בהשי"ת, ע"י שמנענע את הלולב לד' רוחות העולם, למי שהרוחות שלו, ועי"ז יעצור טללים רעים ורוחות רעות. ובכח זה יהיה האדם מוליך - מרחיק ומסלק ממנו את כל הרוחות הרעות ואת כל הרוע, אל כל הגוים. ומביא - על עצמו את כל ההשפעות טובות. מעלה - למעלה את כל המעשים טובים שלו, ומוריד - את כל הברכות וההשפעות טובות.

ואיתא במדרש (ויק"ר פ"ל, ט) א"ר אבין משל לשנים שנכנסו אצל הדיין ואין יודעים מי ניצח בדין, אלא מאן דנסיב ובזיין בידיה אנן ידעין דאיהו נצחייא, כך ישראל ואומות העולם באין ומקטרגים לפני הקב"ה בר"ה, ולית אנן ידעין מאן נצח, אלא במה שישאל יוצאין מלפני הקדוש ברוך הוא ולולביהן ואתרוגיהן בידן אנו יודעין דישאל אינון נצוחייא, לפיכך משה מזהיר לישראל ואומר להם 'ולקחתם לכם ביום הראשון'.

ולכאן' יש לעיין שהרי דרכו של עולם אינו כן, שמי שיוצא מהדיין וניצח בדין הרי כבר אינו צריך כלי זיין, שהרי ניצח על פי דין, והאיך האחיזה בכלי זיין היא הוכחה שניצח בדין. אלא התירוץ הוא כדברי החובות הלבבות (שער יחוד המעשה פ"ה) שבתם מן המלחמה הקטנה היכוננו למלחמה הגדולה מלחמת היצר וחייילו, שבאמת מלחמת היצר היא מלחמה תמידית, ולהתעלות יותר ויותר, ואדרבה עצם המלחמה שאדם נלחם ביצר

הוא גופא נחת רוח לבורא ית"ש, כשנלחמים נגד המידות הרעות וכו' ומתגברים לעשות מצות ה', ונמצא שזה גופא השמחה של הנצחון שמחזיקים את המנא קרבא, שאין מתייאשים בשום ענין, ואין מניחים ליצר לבלבל את הראש שאין תקוה, וזהו הנצחון שלנו, מפני שאין זה רצון השי"ת שננצח את המלחמה באופן סופי ומוחלט, כי זה שייך רק למלאכי עליון ולצדיקים אשר בגנוי מרומים, אבל כאן בעולם הזה רצונו שנאבק ונלחם תמיד, ולעלות מדרגה לדרגה, ושאדם יראה ויוכיח שאיכפת לו ואינו מוותר ואינו מתייאש, וזה הנצחון כנגד היצר הרע, כי זהו כל רצונו שהאדם יתייאש ויפול, לא איכפת לו ליצר הרע אם הצליח להכשיל את האדם בענין זה או בענין אחר, אלא כל מגמתו להביא את האדם לידי יאוש. ולכן כשמחזיקים את המנא קרבא בחוזק, מראים שאין אנו מתייאשים בשום פנים, דידן נצח, ואנו נמשיך להחזיק את כלי המלחמה כנגדו עד ביאת גואל צדק, 'מלחמה לה' בעמלק מדור דור'.

ובימים אלו אנו מרבים לעשות הקפות עם הד' מינים ועם הס"ת, וגם הסוכה בעצמה היא מקיף, וכל זאת כדי שיהיו שמירה והגנה לקיום כל האורות הפנימיים והמקיפים שזכינו בעבודת ימים אלו, שלא יאבדו בשום אופן, וכל זמן שמחזיקים ביד את הד' מינים - כלי המלחמה, אין האורות נאבדים, ואין חילוק באיזה מצב האדם שרוי, כי אם אדם עומד בקשרי המלחמה, אז כל האורות קיימים אצלו.

יא.

השמחה המיוחדת בכך שפרי החג מתמעטין והולכין - הנצחון כנגד כוחות הרע

הקרבנות מתמעטים, כי פרי החג הם כנגד אומות העולם, והמיעוט שהם מתמעטים הוא נצחון כנגדם, שלכל אומה משבעים האומות יש כוחות הרע מיוחדים, ובכוחות אלו הם רוצים להרע לישראל, על דרך מ"ש 'וירעו אותנו המצרים', שרצו לעשות אותנו רעים ח"ו, והם מזהמים את ישראל וזה עינוי גדול לנשמתם של ישראל, ובחג הסוכות כוחות הרע נכנעים ומתמעטים והולכים, ולכן כל יום הוא יו"ט בפני עצמו, וגם הפרים - השור הבר שנמצא בעומק נפשו של כל אדם ואדם מתמעט והולך, ויכול אדם לזכות להתהפך

ועד"ז יש לבאר הענין שהקריבו בחג הסוכות שבעים פרים עבור שבעים אומות העולם, ואמנם פרי החג מתמעטין והולכין, שבכל יום ויום מימי החג מניין הפרים שהקריבו פוחת והולך, וכ' התוס' במסכת תענית (כמ, ז ד"ה וי"ט) שבחג הסוכות כל יומא ויומא הוי יו"ט לעצמו, לפי שפרי החג מתמעטין והולכין. כלומר שיש שמחה מיוחדת בכך שהכח של אומות העולם נהיה פחות יותר ויותר, והיינו דבזה שונה חג הסוכות מכל המועדים שלא זו בלבד שבכל יום יש מנין אחר של קרבנות, אלא

וכל זה נמשך מחג הסוכות שבני ישראל הקריבו שבעים פרים כנגד אומות העולם, ומתמעטים והולכים. ולכן נבראו בעולם שבעים אומות, וכלל ישראל המעט מכל העמים, כבשה אחת בין שבעים זאבים, כדי שיהא כפרות די והותר בשפע לכל ישראל בכלל ובפרט. ויש להביא מקור לדברינו, מדברי חז"ל הובא ברש"י עה"פ (דברים לז, ט) 'יצב גבולות עמים למספר בני ישראל', שלמספר שבעים נפש של בני ישראל שירדו למצרים, הציב גבולות עמים שבעים לשון, ע"כ. נראה מדבריהם שעבור כל נפש מישראל שירד למצרים הציב אומה שלמה, וכל זאת בכדי שיהיה כפרות די והותר.

והנה מצאנו חילוק בין יעקב לעשיו, כמ"ש חז"ל והובא ברש"י בפרשת ויגש (נלאשית מו, טו) שאצל עשיו שש נפשות היו לו, והכתוב קורא אותן 'נפשות ביתו' לשון רבים, לפי שהיו עובדין לאלהות הרבה, אבל יעקב שבעים היו לו והכתוב קורא אותן 'נפש' בלשון יחיד לפי שהיו עובדים לאל אחד, 'אב אחד לכולנו'. ושמעתי בשם כ"ק אדמו"ר מסאטמאר זי"ע לפרש בשם זקנו הק' הייטב לב זי"ע, בנוסח הברכה 'בורא נפשות רבות' שהשי"ת ברא שבעים אומות נפשות, 'וחסרונן' הם מתחסרים יש להם הרבה צרות ופורענות באה אליהם, כדי 'להחיות נפש כל חי', לתת חיות ל'נפש' לכלל ישראל. וזהו מעלת חג הסוכות שבכל יום ויום הוא יו"ט לעצמו. וכל זה נגזר כתוצאה מהקירבה של ישראל להשי"ת, ובו השי"ת מראה את השמחה הגדולה שיש לו בכלל ישראל ואוהב אותם, וזה מביא לנו שמחה שזה 'זמן שמחתינו'.

מבהמה לאדם, להיות בר דעת, כי בסוכות זוכים לקבל דעת, 'למען ידעו דורותיכם', ועל כך השמחה הגדולה 'ושמחת בחגך והיית אך שמח'.

זהו על דרך העבודה, אבל גם בפשטות ובגשמיות הכח של אומות העולם מתמעט והולך, כל מה ששומעים במשך השנה, ממלחמות ושפיכות דמים המתרחשות בעולם, ה' הפר עצת גוים, ואנו מתפללים הצילנו מן הגוים, וכל שאר הפסוקים 'כל גוים סבבוני בשם ה' כי אמילם, סבבוני גם סבבוני בשם ה' כי אמילם וגו', כי הם מתמעטים והולכים.

והנה אמרו חז"ל (ינמות סג, א) אין פורענות באה לעולם אלא בשביל ישראל, שנאמר (נפיש ג, ו) 'הכרתי גוים נשמו פנותם החרבתי חוצותם'. והפירוש בזה שאע"פ שאין לישראל שום קשר לפורענות שמתרחשת במדינה רחוקה, כגון מה שהתרחש סערה איומה בים אשר אלפי גוים נסחפו לים ומתו, או רעידות אדמה נוראות, או מלחמות בין האומות שהם הורגים אלפים אלפים, הכל נעשה בשביל ישראל, וצריך להבין מה השייכות של זה לכלל ישראל. אבל האמת הוא שהם מתמעטים בשביל ישראל, הם כפרה בשביל ישראל, במדינה אחת נהרגו עשרים אלפים גוים כפרה עבור בני ישראל, ובמדינה אחרת נהרגו מאה אלפים גוים, גם זה כפרה עבור בני ישראל, כמ"ש (ישעי' מג, ג) 'כי אני ה' אלקיך קדוש ישראל מושיעך נתתי כפרך מצרים וגו', ואתן אדם תחתין ולאמים תחת נפשך', ודרשו חז"ל (נרכות סג, ז) אל תקרי אדם אלא אדם.

עולו עולו אושפיזין עילאין קדישין

יב.

אושפיזא דאברהם רחימא - אמונה ובטחון בהשי"ת ואין יאוש בעולם בעבודת האדם

לאליעזר שאם הוא רוצה לדעת סוד ההצלחה במלחמה, ובפרט בהתחלת דרכו בקודש, כדפירש"י חניכיו לשון התחלת חינוך, הדבר הראשון הוא 'שמונה עשר ושלוש מאות', כי יאוש בגימ' שי"ז, וצריך להתגבר על היאוש ולהגיע למספר שי"ח, ואפי' כאשר כבר רואה את נפילתו, אל יתייאש כי עדיין יש תקוה מהשי"ת, והוא המשגיח והמנהיג מי יצליח ומי יפסיד ויטיאש, וזהו כלל גדול בכל מלחמותיו של האדם בחיי חיותו.

ולפי"ז יש לבאר יפה מאמר הגמ' (סוכה לא, א) בעובדא דההיא סבתא שבאה לפני רב נחמן ואמרה לו שריש גלותא ורבנן יושבים בסוכה גזולה, וטענה שעבדי ריש גלותא גזלו ממנה עצים וסככו בהן, וצווחה ולא אשגח בה רב נחמן, עד שאמרה לו 'איתתא דהוה ליה לאבוהא תלת מאה ותמני סרי עבדי צווחא קמייכו ולא אשגחיתו בה', ופירש"י שכוונתה שלאברהם אבינו היה ילידי ביתו שמונה עשר ושלוש מאות. וצ"ב טובא מה היתה כוונתה בדברים אלו, וכן מדוע באמת לא השגיח בה רב נחמן.

אלא י"ל שההיא סבתא באה בטענה שהסוכה שהיו יושבים בה היא גזולה, וחשבה שאולי הם סוברים כרבי שמעון (צ"ק קיד, א) דסתם גזילה יאוש בעלים, ובפרט עבדי ריש גלותא שהם תקיפים ואלים, אך היא צווחה שהיא לא נתייאשה, ולכן רמזה זאת ואמרה שהיא מזרע אברהם אבינו ע"ה שהתאזר עם שי"ח עבדים לעורר דבר זה שאין להתייאש, ואם כן למה לא ישגיחו בה, כי היא בוטחת בהשי"ת שיעזור לה אף כנגד עבדי ריש גלותא, ואם כן צריך לחוש לדבריה לא לשבת בסוכה הגזולה. [ועי' בספר דברי סופרים להרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע (אומ טו) שהביא מהלך זה, והקדים שגם כל

איתא במדרש (וירא פסקא ה' ונסגנון אחר נמדנ"ר יד, פ"ב) שחג הסוכות הק' הזה זכינו בזכות אברהם אבינו ע"ה, דכתיב ביה (נלאשית יט, ד) 'והשענו תחת העץ', וז"ל המדרש, אתה אמרת להם והשענו תחת העץ אני נותן להם מצות סוכה ע"כ. והנה אברהם אע"ה היה ראש המאמינים אשר הכיר את בוראו ופרסם שמו לכל באי עולם, להאמין ביחוד השי"ת שהוא בורא ומנהיג לכל הברואים, ואי' בחז"ל שעשה זאת ע"י הכנסת אורחים, כמ"ש (נלאשית כא, לג) 'ויטע אשל בבאר שבע ויקרא שם בשם ה' קל עולם', ופירש"י ע"י אותו אשל נקרא שמו של הקב"ה אלוך לכל העולם, לאחר שאוכלים ושותים אמר להם ברכו למי שאכלתם משלו, סבורים אתם שמשלי אכלתם משל מי שאמר והיה העולם אכלתם. וכן דרשו חז"ל עה"פ (נלאשית יב, ה) 'את הנפש אשר עשו בחרן' שהכניסו תחת כנפי השכינה, אברהם מגייר את האנשים ושרה מגיירת הנשים, ומעלה עליהם הכתוב כאלו עשאו. ועבודתו היתה ע"י שהיה מקרב כאו"א אפי' הפחותים ביותר, ונתן להם אכילה שתיה ולינה, ולימדם דעת שיש מנהיג לבירה והוא ברא את כל הברואה כולה, ובכל מצב שהוא אין יאוש בעולם רק להתחזק באמונה ובטחון בהשי"ת, וכך הצליח להכניס תחת כנפי השכינה אלפים ורבבות (עי' רמנ"ס פ"א מהל' ע"ז ה"ג), וכמו"כ המלאכים שהכניסו לביתו נדמו לו לערביים, וגם אותם הכניס וקיבל בסבר פנים יפות וקירבן.

וענין זה לימד אברהם אבינו לאליעזר עבדו במלחמת המלכים דכתיב (נלאשית יד, יד) 'וירק את חניכיו שמונה עשר ושלוש מאות וגו', ולכאו' צ"ב מהו מספר זה דייקא, וברש"י שם הביא מאחז"ל (מריס לג, א) שאליעזר לבדו היה והוא מנין גימט' של שמו של אליעזר, אך עדיין צ"ב למה נכתב בתורה מספר הגימט' ולא שמו של אליעזר. וי"ל שיסוד גדול כתוב כאן שאמר אברהם

התשובה תיקנו תקנה זו, וא"כ מאותה טענה גופא שאאע"ה לימד לנו שלא להתיימש, לכן באמת זהו סיבה שאין צריכים ריש גלותא ורבנן לצאת מן הסוכה, ואחר החג ישלמו לה דמי קורה.

והרמז בכך שהעובדא בגמ' היה עם סוכה, כי אברהם אבינו ע"ה הכניס את האורחים והשעינם תחת העץ, והפיח בהם אמונה ותקוה, ועמד בפתח והכניס לתוך סוכתו עוברים ושבים, ולימדם והדריכם תקנת השבים, ובזכותו זכינו לחג הסוכות.

האבות הקדושים באה ישועתן אחרי יאוש ומהם למדה ההיא סבתא שאין להתיימש.

אמנם רב נחמן לא השגיח בה ואמר לחכמים 'פעיתא היא דא' שהיא קולנית ואין ממש בטענותיה, ואין לה אלא דמי עצים בלבד, מפני שחז"ל תיקנו תקנת מריש, שאם גזל קורה וקבעה בבנין אי"צ להחזיר הקורה, וסגי בדמי הקורה, ועשו זאת מפני תקנת השבים, שאם גזל אדם קורה ובנאו בבירה, לא חייבוהו לקעקע את בנינו וכו' (ע' גיטין נה, ב), ונמצא שכדי שלא יתיימש האדם מן

יג.

אושפיזא דיצחק עקידתא - יצחק אבינו ע"ה יוצא מהסוכה להציל את אלו שהענן פולטם

תחת כנפי השכינה לענני הכבוד של קדושת הסוכה בצילא דקוב"ה.

ובשו"ע (סי' תל"א סעי' ז) נפסק להלכה, שהקנים הבולטים מהסכך לצד הפתח ודופן אחד מהסוכה נמשך עמהם, הרי"ז סוכה כשרה, אפי' שיש שם רק דופן א' וכאילו יושב מחוץ לסוכה, הרי"ז נחשב המשך של הסוכה, עי"ש. שם עומד יצחק אע"ה ומכניס את בניו הנחשלים בצלא דמהימנותא מחוץ לסוכה, אשר בעצם תוך הסוכה.

ובזה יבואר לנכון דברי הגמ' (שנא פט, ג) דלעתיד לבוא יאמר הקב"ה לאברהם אבינו בניך חטאו לי, יאמר אברהם ימחו על קדושת שמך. וגם יעקב יאמר ימחו על קדושת שמך, אבל יצחק כשיאמר לו הקב"ה בניך חטאו לי, יענה ויאמר לפניו רבש"ע בני ולא בניך? בשעה שהקדימו לפניך נעשה לנשמע קראת להם 'בני בכורי', עכשיו בני ולא בניך? ועוד כמה חטאו וכו', שיצחק אבינו ע"ה עשה חשבון עם השי"ת על החטאים של כלל ישראל, וא"ל פלגא עלי ופלגא עליך, ואפי' כולם עלי, הרי אני יכול לסבול, שהרי קריבית נפשי קמך, עי"ש באורך. וחזינן שזהו תמיד עבודת יצחק אבינו ע"ה למסור נפשו על גאולתן של ישראל בכל מצב שהוא, עפ"י חשבון ודין כי יצחק הרי הוא בחי' גבורה ודין, אבוא בכוחו לפדותם עפ"י הדין.

איתא במדרש (ילקוט פ' נשלח) שז' ענני הכבוד היו מקיפים את ישראל, ארבע מד' רוחות העולם וא' למעלה מראשם וא' מלמטה, וא' שהיה מהלך לפני העם לנחותם הדרך. ואיתא בגמ' (סוכה נה, ג) 'והקמנו עליו שבעה רועים וכו', מאן נינהו שבעה רועים, דוד באמצע אדם שת ומתושלח מימינו אברהם יעקב ומשה בשמאלו. וברש"י שם הביא בשם המדרש (ילקוט מ"ה ה') ויצחק להיכן אזל להציל בניו מדינה של גהינם. והנה הסוכה היא השמירה וההצלה מהגיהנום, כמש"נ (ישע' ה, ו) 'וסוכה תהיה לצל יומם מחורב ולמחסה ולמסתור מזרם וממטר', ופירש"י שם ולמחסה - לשון כיסוי. ולמסתור - להסתיר בה. מזרם - אש המקלחת מנהר דינור על הרשעים בגיהנום. וממטר - מטר היורד על הרשעים כענין שנאמר 'ימטיר על רשעים פחים'.

ויתבן לפרש שיצחק הוא הענן השביעי שעומד בפתח הסוכה ומכניס את העוברים והשבים, אלו שעברו ח"ו והם רוצים להיות שבים, והוא מחזק אותם ודוחפם אל תוך הסוכה, חזקו ואמצו! קומט' אריין! הכנסו אל הסוכה! ועי"ז מצילים מאש הגיהנום, זהו הענן השביעי לנחותם הדרך. שיצחק אבינו ע"ה מוותר על ישיבתו בסוכה, ואזל במסי"נ בחוץ להציל את אלו שהענן כבר פולטן, וכוחו של עמלק נטפל אליהם וכמש"נ (דברים כה, יח) 'ויזנב בך כל הנחשלים אחריך' לייאשם לגמרי מהקדושה, לזאת בא יצחק אע"ה לעודדם ולהחזירם

יד.

אושפיזא דיעקב שלימתא - יעקב אבינו ע"ה הכניס את קדושת ביהמ"ק השלישי אל הסוכה

שמרומו בפסוק הנ"ל 'ויעקב נסע ספֿתָה ויבן לו בית ולמקנהו עשה סוכות', דמ"ש 'ויבן לו בית' היינו ביהמ"ק, דאחז"ל (פסמיס פס, 6) מאי דכתיב 'והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלקי יעקב וגו', אלקי יעקב ולא אלקי אברהם ויצחק, אלא לא כאברהם שכתוב בו הר שנאמר 'אשר יאמר היום בהר ה' יראה', ולא כיצחק שכתוב בו שדה שנאמר 'ויצא יצחק לשוח בשדה', אלא כיעקב שקראו בית שנאמר 'ויקרא את שם המקום ההוא בית א-ל'. והיינו כי ב' בתי מקדשות שנקראו הר ושדה נחרבו ורק יעקב קראו בית שהוא דבר קבוע וכן ביהמ"ק השלישי יהיה ביהמ"ק נצחי, 'מכון לשבתך עולמים', שיהיה בו קדושה נצחית בלי גבול ומידה 'נחלה בלי מצרים'. וז"ש 'ויבן לו בית ולמקנהו עשה סוכות', היינו שמהקדושה הזאת של 'הבית' - ביהמ"ק השלישי מזה 'ולמקנהו עשה סוכות', כלומר שעד שביהמ"ק השלישי יבנה בב"א, הכניס את קדושת הבית אל הסוכה. (וע"ע נמאמר הסוכה היא זכר לענני הכבוד ויש זה כח להתרומם כנפי נשרים להמאנו לניון, פי' נוסף נמ"ש ויעקב נסע סוכה)

כתב הטור בהלכות ראש חודש (או"ח סי' מ"ז) שמעתי מאחי הרב יהודה שג' המועדים נתקנו כנגד שלשה אבות, פסח כנגד אברהם אבינו דכתיב (נלאשית יח) 'לושי ועשי עוגות' ופסח היה, שבועות כנגד יצחק אבינו שתקיעת שופר של מתן תורה היה בשופר מאילו של יצחק, סוכות כנגד יעקב דכתיב (נלאשית לד) 'ולמקנהו עשה סוכות'. ויש לבאר שנחלתו של יעקב אבינו היא בלי מצרים, כמאמר הקרא (ישעי' נח, יד) והאכלתיך נחלת יעקב אביך ואמרו חז"ל (שנפ ק"ט, 6) נחלה בלי מצרים, והיינו קדושה בלי שום גבול ומידה, ולכל יהודי יש שייכות לזה, ויעקב מכניס כל אדם מישראל לסוכה בכל מקומות מושבותיהם, והוא דואג לצאנו צאן קדשים, 'ולמקנהו עשה סוכות'.

והנה כבר ביארנו (ע"י נמאמר לאושפיזא דדוד - קדושת הסוכה היא נח"י הקדושה של ביהמ"ק השלישי) שלסוכה יש קדושת הגוף ולא קדושת דמים, ולסוכה יש קדושת ביהמ"ק השלישי שהיא קדושה נצחית קדושה הגוף שאין לה פדיון, וי"ל

טו.

אושפיזא דמשה רעיא מהימנא - הסוכה זכר לענני הכבוד שהחזירם מרע"ה שהחזיר את בני בתשובה

פטירתו של אהרן הכהן נסתלקו ענני הכבוד ולמה מקדימים את אושפיזא דמשה לפני אושפיזא דאהרן.

ואולי י"ל דהנה אי' בגמ' שם, דלאחר שנסתלקו ענני הכבוד 'חזרו בזכות משה', ולפי"ז י"ל דמשו"ה זכותא דמשה גדול מזכותא דאהרן, משום שאהרן הביא את ענני הכבוד, אבל משה רבינו החזירם אפי' לאלה שאינם ראויים לזה זהו 'מקרבן לתורה', שהחזיר את ישראל בתשובה, והחזירם שנית אל תוך ענני הכבוד, וזו היא מדרגה גדולה יותר, ובמקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד, ולכן מקדימים את משה לפני אהרן. ואיתא בספר חרדים (פרקי המשנה פ"ז) בפ' ואתה תצוה ויקחו אליך, כלומר צוותא לבעל תשובה,

הנה סדר האושפיזין הוא קודם משה ואח"כ אהרן, ולכאור' היה צריך להקדים את אהרן שהיה גדול ממשה בשנים, ורש"י בפ' וארא (ו, כו ד"ה הו"א) כתב, יש מקומות שמקדים אהרן למשה כמ"ש 'הוא אהרן ומשה', ויש מקומות שמקדים משה לאהרן כמ"ש 'הוא משה ואהרן' לומר לך ששקולים כאחד. ומבואר שאין לומר שמשה רבינו נבחר לקבל את התורה לכן הוא גדול יותר מאהרן הכהן, רחמנא ליצלן מהאי דעתא, כי באמת בגדלותם ובחשיבותם היו שקולים ממש, והחילוק היחיד ביניהם היה שאהרן היה גדול ממשה בשנים, וא"כ לכאור' היה צריך להקדים את אהרן לפני משה בסדר האושפיזין. ובפרט בחג הסוכות שהסוכות הם זכר לענני הכבוד שהיו בזכותו של אהרן הכהן, [וכדאי' בגמ' (מעניט ט, 6) שלאחר

ולפי הדברים האלה י"ל דמ"ש שענני הכבוד חזרו בזכות משה, היינו מלבד מה שחזרו לאחר פטירת אהרן, חזרו גם לאחר חטא העגל בזכות משה שעלה למרום ועמד לפני כסא הכבוד וביקש רחמים עבור כלל ישראל כמ"ש (דברים ט, כה) 'ואתנפל לפני ה' את ארבעים היום ואת ארבעים הלילה אשר התנפלת', עד שאמר לו השי"ת 'סלחתי כדבריך', והחזיר את ענני הכבוד. (ועי' שפ"א ליקוטים לפי משא ד"ה וירא). ולפי"ז יש לתרץ קושיית הטור הידועה (פי' מרבה) שהקשה שמכיון שיצאנו ממצרים בחודש ניסן למה לא צוה השי"ת לעשות סוכה באותו הזמן. ולהנ"ל א"ש כי איה"נ הסוכה אינה זכר לענני הכבוד שיצאו בהם ממצרים, אלא זכר לענני הכבוד שחזרו אחר יוה"כ, וע"כ בודאי זהו הזמן הנכון לעשות סוכות תיכף אחר יוה"כ.

ויש להוסיף לפמ"ש במדרש (עי' ילקוט פ' אמור רמז מרנא) שהסוכה היא המשך לכפרת יוה"כ, שיש ענינים שאין יוה"כ מכפר, לכן יוצאים אל הסוכה ונחשב כגלות המכפרת. וע"כ תיקנו לומר בנוסח 'יהי רצון' בשעת ישיבת סוכה, 'ובזכות צאתי מביתי החוצה וכו', יחשב כאילו הרחקתי נדוד וכו'. ולהנ"ל י"ל שחג הסוכות הם זכר לענני הכבוד שהחזירם משה רבינו כאשר פעל במרום את כח הסליחה, שאמר לו השי"ת סלחתי כדבריך, והסוכה היא השלמת הכפרה של יוה"כ.

שבכל בעל תשובה מאיר בו ניצוץ משה רבינו עיי"ש. והיינו שכוחו של משה רבינו ע"ה מסייע לכל בעל תשובה שיהיה לו כח להמשיך בדרך הטובה, וזהו 'חזרו בזכות משה'.

ועיין בדרשות חתם סופר (לשנת שנה מקנ"א דף כט ע"א) שביאר הטעם שנקבע חג הסוכות לזכר ענני הכבוד בימים אלו דוקא, הלא היו ענני הכבוד בכל השנה מ' שנים, וגם למה לא נעשה זכר למן ולבאר ומ"ש ענני הכבוד, וכתב דעיקר שמחת החג הוא על יום סליחה של יוה"כ, והראיה הברורה שזכינו ביוה"כ ליום סליחה, כי החוטאים בעגל פלטם ענני הכבוד, וכשנסלח להם על העגל כשירד משה ביום ב' מחרת יוה"כ, וצוה עד ליל שבת שהעבירו קול במחנה, והיא היתה ליל א' של סוכות לפמ"ש תוס' בב"ק (פג, א ד"ה כז) שירד משה ביום ב' מחרת יוה"כ, ואז כשנגמרה נדבת המשכן נגמרה סליחת יוה"כ, וקלט הענן אותן שכבר פלט, וע"כ יושבים בסוכה זכר לענני הכבוד שקלטם ושהוא סימן על סליחת יוה"כ. [וע"ע בדרשות חת"ס (לסוכות דף נג ע"ז ד"ה שאלה) שכתב לבאר עפ"י הטעם שנשים פטורות מסוכה, כי הנשים לא חטאו בעגל לא פלטם הענן מעולם, ע"כ הן פטורות מסוכה, דבאמת לא היו באותו הנס שחזרו ענני הכבוד].

טז.

אושפיזא דאהרן כהנא קדישא - ענני הכבוד היו בזכותו של אהרן הכהן שהיה אוהב שלום

ביותר באושפיזא דאהרן כהנא קדישא, שהרי הסוכה היא זכר לענני הכבוד שהשי"ת הקיף את בני ישראל, 'למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים', ואהרן הכהן היה משמח את הבריות, כי מידתו היתה אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות וכו', ועבודתו היתה 'שימחתי' ובזכותו זכו ישראל ל'שמחתי', היינו השמחה העילאית בכך שזכו לענני הכבוד¹.

הנה כבר ביארנו שחג הסוכות נקרא בשם 'זמן שמחתנו' בלשון רבים כי השמחה בחג היא דוקא באופן של 'שמחתי ושימחתי אחרים', כי אידישע שמחה אינה כשאדם יושב ושמח לבדו, אלא רק באופן של 'שמחתי ושימחתי אחרים', כמ"ש הרמב"ם (פ"ו מהל' שמיטת יו"ט הל' יח) מי שנועל דלתות חצרו ואוכל ושותה הוא ובניו ואשתו ואינו מאכיל ומשקה לאחרים נקראת שמחת כריסו ואינה שמחה של מצוה. ובחינה זו שייך

ד. עי' מ"ש לעיל במאמר לאושפיזא דמשה, ויש להוסיף שהחידוש בזה, דאף שלאחר חטא העגל נסתלקו ענני הכבוד, וכדאי במדרש עה"פ 'וירא משה את העם כי פרוע הוא כי פרעה אהרן לשמחה בקמיהם', וא"כ נחשב סילוק ענני הכבוד בשל אהרן, מ"מ כיון שאהרן מסר נפשו בשעת חטא העגל, כמ"ש רש"י (פ' כי תשא לב, ה) שראה אהרן חור בן אחותו שהיה מוכיחם והרגוהו, ועוד ראה ואמר מוטב שיתלה בי הסרחון ולא בהם. [ועי' בתשואות חן פ' עקב שכתב 'שמעתי מפי הרב

עולו עולו אושפיזין עילאין קדישין

ולא כתיב כל בית ישראל, כי מרע"ה היה שופט בין איש ובין רעהו, ופעמים שא' יצא חייב בדינו ולא היה מרוצה, ומצינו שחשדוהו על החמורות, ואיתא במדרש (ילק"ש מלאכי ז ס' מקפס) שבמרע"ה כתיב 'ומשפטיו עם ישראל' שהיה אומר יקוב הדין את ההר, אבל אהרן הכהן רבים השיב מעון' שהיה אהרן מהלך אם פגע בו אדם רע או רשע נתן לו שאלת שלום, למחר בקש אותו האיש לילך ולעבור עבירה, אמר אוי לי איך אשא עיני ואראה את אהרן בושתי ממנו שנתן לי שלום, נמצא אותו האיש נמנע מלילך לעבור עבירה, וכן שני בנ"א שעשו מריבה זה עם זה, הולך אהרן ויושב לו אצל אחד מהם, ואומר לו ראה בני חברך מהו עושה מטרף לכו מחנק עצמו תולש בשערו, ואומר אוי לי איך אשא עיני בחברי בושתי ממנו שאני הוא שסרחתי עליו, והיה יושב אצלו עד שהיה מוציא כל קנאה שיש בלבו, שוב הולך אצל חברו ועושה לו כך, וכשפגעו זה בזה גפפו וחבקו זה לזה (ע"י כ"ז נארוכה נאנו דר"ג פ"ג מ"ג מ"ד).

ומבוחו של אהרן הכהן אנו יכולים לבוא לידי שלום ואחדות ישראל, ולקיים מצות סוכה וד' מינים כראוי, כי ראויים כל ישראל לישב בסוכה אחת, וד' מינים מרמזים על כל ד' כתות בישראל כדאי' במדרש (ויק"ר פ"ל, ז) אלו שיש להם תורה ומעשים טובים ואלו שיש להם תורה בלא מעשים טובים ואלו שיש להם מעשים טובים בלא תורה ואלו שאין להם לא תורה ולא מעשים טובים, וכולם מתאגדים באגודה אחת, ואהרן הכהן אוהב גם את אלו שאין להם לא טעם ולא ריח, לא תורה ולא מעשים טובים ומקרבן לתורה. וכאשר יש האחדות בישראל זוכים לשלימות התורה של ששים ריבוא אותיות לתורה, וע"כ אחר סוכות אנו שמחים בשמחת התורה בשמיני עצרת.

ואיתא במתני' (אבות א, יג) הוי מתלמידיו של אהרן וכו' אוהב את הבריות ומקרבן לתורה. ומבואר בזה שכל א' יכול לזכות להיות מתלמידיו של אהרן הכהן, ולהיכנס לשיבתו של אהרן. ולכן דרשו חז"ל הפסוק (מלאכי ג, ז) 'ותורה יבקשו מפייה כי מלאך ה' צבא-ות הוא', אם הרב דומה למלאך ה' צ"י יבקשו תורה מפייה שקאי על אהרן הכהן דייקא, שמקרב את כולם כא' לתורה, ומכניסן לתוך ישיבתו, וכשמו כן הוא 'ישיבת סוכה'.

והנה ידוע שתיבת ישראל הוא ר"ת יש ששים ריבוא אותיות לתורה (מגלה עמוקות אופן קפו וע"י פנ"י קדושין ג, א וס' מת"ס סוף מסכת חולין) ואיתא במדרש דאילו היה נעדר אפי' אדם א' מישראל בקבלת התורה לא היתה התורה ניתנה חסירה ח"ו, וספר תורה שחסר בו אות אחת הרי הוא פסול, וכל א' מישראל הוא אות בספר תורה, ועל כן נפסק להלכה בשו"ע (יו"ד ס' ע"ז ס' ט) שכל יהודי שנפטר מן העולם רח"ל, יהיה מי שיהיה, צריך לקרוע עליו, כדין ספר תורה שנשרף. ולענין קדושת ספר תורה, הדין הוא שגם אם הספר תורה פסול, כגון שיש בו נגיעות או חסרות ויתרות, בודאי צריך לתקן, אבל גם במצב כזה יש בו קדושת ספר תורה, וכמו כן לגבי כל אחד מישראל יש בו קדושת ספר תורה, גם אם הוא במצב של ריחוק. ואם יש מחלוקת ופירוד בישראל הרי זה כאילו קורעין את הספר תורה ח"ו, ולהיפך ע"י השלום זוכים להתקרב אל האות שבתורה ולשמור על שלימות התורה"ק, ואהרן הכהן ע"י שהיה מרבה שלום בישראל ממילא היה גם מקרב את הבריות לתורה, דהא בהא תליא.

ואתחז"ל (פרד"ס פ"י) שכאשר נסתלק אהרן הכהן נאמר 'ויבכו את אהרן כל בית ישראל', אבל בהסתלקות מרע"ה נאמר 'ויבכו בני ישראל את משה',

המוכיח שאמר בשם הבעש"ט ז"ל, משה ואהרן היה להם מסירות נפש בשעת מעשה העגל, אהרן היה לו בחי' מסירות נפש שבק"ש ומשה בבחינת מסירות נפש שבנפילת אפיים] לכן אף אחר שחזרו ענני הכבוד בזכות משה כשעלה למרום וביקש רחמים עבור כלל ישראל עד שנשלח להם עוון העגל, מ"מ נחשבים ענני הכבוד בזכות אהרן, כיון שמסר נפשו בשעת עשיית העגל.

ה. ואף שנתבאר לעיל במאמר אושפיזא דמשה, דנפיש כח משה מאהרן במה שהכניס לתוך ענני הכבוד גם אלו אשר פלט אותם הענן בחטא העגל, משא"כ אהרן, מ"מ אכן אהרן הכהן מעצמו לא היה לו כח זה, כיון שהחטא נגרם על ידו, אבל אחרי שמשה רבינו הכין וסלל דרך גם לאלו הנפלטים מהענן, מעתה בא אהרן והוסיף כח על כוחו דמשה ומקרב את הבריות אפי' הרשעים והנחשלים ומקרבן להכניסם אל תוך הסוכה תחת כנפי השכינה.

דאורייתא, ואורייתא וקוב"ה וישראל חד, שכל נשמות ישראל אחוזות באותיות התוה"ק¹.

ורמז לדבר 'הביאני המלך חדריו' זו מצות סוכה, ועי"ז 'נגילה ונשמחה ב"ך' ונשמח בתוה"ק שבה כ"ב אתוון

טוב.

אושפיזא דיוסף צדיקא - חג האסיף יוסף ומסלק מהאדם את כל החרפות

ואין לו קנאה ושנאה ותחרות, עצמותיו נשארים שלמות לנצח נצחים, וזה הרמז 'ויקח משה את עצמות יוסף' שעצמותיו נשארו שלמות. ועל כל פנים צריך אדם לקחת את עצמות יוסף, את עצמותו של יוסף, שזה המידות טובות, לשמור בשמחת אחרים ולהצר בצרתם, ועי"ז זוכים להגיע מידת יוסף הצדיק בשלימות. והנה האדם יש לו ב' עינים, כי צריך כל אדם שיהיה לו עין קדושה ועין טובה, 'א הייליגע אויג און אויך א גוטע אויג', ויוסף הצדיק לימד שהדרך להגיע לעין קדושה ולדרגת קדושת יוסף הצדיק שקדושתו גדול מאוד ומי ישיגנו, הוא על ידי עין טובה, שע"ז יוכל לזכות לעין קדושה ג"כ.

והנה חג הסוכות נקרא בתורה בשם 'חג האסיף', ויש לזה שייכות מיוחדת עם יוסף הצדיק, כי יוסף נקרא בשם זה על שם 'אסף ה' את חרפתי' (נלאשט ל, כג) שיוסף מאסף ומסלק מהאדם את כל החרפות ואת כל הדברים שאינם רצוים, ואדרבה 'יוסף ה' עליכם', שיהיה האדם מוסיף והולך. ועכ"פ אם יתחיל אדם בעבודת המידות הטובות ועין טובה שמצינו אצל יוסף הצדיק, יזכה להתעלות ולהגיע לבחינה של יוסף הצדיק בשלימות.

הנה כבר ביארנו שחג הסוכות נקרא בשם 'זמן שמחתינו' בלשון רבים כי השמחה בחג היא דוקא באופן של 'שמחתי ושימחתי אחרים', כי אידישע שמחה אינה כשאדם יושב ושמח לבדו, אלא רק באופן של 'שמחתי ושימחתי אחרים'. ובחינה זו היא גם הבחינה של יוסף הצדיק, שקשה מאוד להגיע למדרגותיו הנפלאות בצדקות וקדושה, אבל יחד עם זה, יוסף היה משפיע טוב בגשמיות, 'יוסף הוא המשביר', 'ויכר יוסף את אחיו', 'ויכלכל יוסף את אביו ואת אחיו ואת כל בית אביו לחם לפי הטף' (נלאשט מ, יז) הוא התמסר אליהם ודאג להם השתתף בצערם, ולמרות כל מה שעוללו לו אחיו קירבם ודאג לכל צרכיהם וריחם עליהם, ולזה זכה לברכת 'בן פורת עלי עין', כי היה בעל מידות טובות, בעל עין טובה, ולכן אין עין הרע שולטת בו.

והנה ביוסף כתיב (שמות יג, יט) 'ויקח משה את עצמות יוסף', וי"ל דהנה כתיב (משלי ל, יד) 'רקב עצמות קנאה', ואמרו חז"ל (שם קנ"ג, ז) כל מי שיש בלבו קנאה עצמותיו מרקיבים, וכל מי שאין לו קנאה בלבו אין עצמותיו מרקיבים. והיינו שאדם שהוא בעל מידות טובות

יח.

אושפיזא דדוד מלכא משיחא - קדושת הסוכה היא בחי' הקדושה של בית המקדש השלישי

ומעונתו בציון, שקדושת מקום המקדש לא התחיל בזמן אברהם אבינו ע"ה שביקש בזמן העקדה, שבמקום זה יהיה גילוי שכינה לכלל ישראל, אלא כבר בששת ימי

הרחמן הוא יקים לנו את סוכת דוד הנופלת, ויש לבאר שייכות ענין ביהמ"ק לסוכה שנקראת סוכת דוד. וי"ל דאיתא במדרש עה"פ (מלאי ע, ג) 'ויהי בשלם סוכו

ו. וראיתי דבר נאה בכת"י הגה"ח ר' ליפא שווארץ זצ"ל, סיפר מרבו הרה"ק מסאטמר זיע"א, בעת שנתקבל לרבנות בעירו הסכימו בינו לבין ראשי הקהילה, שיוכל בקביעות להתפלל בבית מדרשו השייך לו, אבל בימים טובים ויומי דפגרא וכדו', יצטרך לפנות לה'שטאט שוהל' ולהתפלל שם עם אנשי העיר שהיו בעלי בתים, ועפ"י רוב 'מאדערענע אידן'. ופע"א בחוה"מ סוכות באו לבקרו ראשי הקהילה, ושאלוהו מדוע לא יבוא בתדירות יותר להתפלל בבית מדרשם עמהם. וענה להם הרה"ק על אתר, עפ"י המדרש הנ"ל שהאתרוג רומז על הצדיק שיש בו טעם וריח, ולכא' אם המטרה שיתאגדו כולם כאחד, א"כ מדוע את האתרוג אין מאגדים עם הג' מינים שהם עוד ג' כתות בכלל"י, אלא נראה שאכן טוב הדבר שהצדיק לא יתאגד עם כולם וכו', אלא רק יתקרב אליהם בעת הצורך ובעת קיום המצוה, ואח"כ יפרד מהם, וד"ל. ויש להוסיף דלאידך גיסא,

עולו עולו אושפיזין עילאין קדישין

ומעתה נמצא שיש עוד מקור לכך שקדושת הסוכה היא יותר מקדושת ביהמ"ד, היות שקדושת ביהמ"ד נמשך מאבני המקדש שגם להם היה קדושת דמים, אבל הסוכה יש לה קדושה של ביהמ"ק השלישי שהיא קדושה נצחית, קדושת הגוף שאין לה פדיון ותשאר בקדושתה לנצח נצחים, הסוכה מכרזת 'ה' ימלוך לעולם ועד', 'מקדש ה' כוננו ירך', היהודי מוקף בקדושה הזאת 'יצפנני בסוכה', שכביכול האדם צפון בסוכתו של השי"ת, שהיא הסוכה שבנה לו בששת ימי המעשה, שזה בית המקדש השלישי שאנו מצפים ומייחלים לו, ובבא זמן גאולתינו בקרוב ממש, יתכנסו ויתאחדו כל הסוכות של כלל ישראל, והיו לאחדים לבנין הבית הגדול והקדוש בב"א. (וע"ע ענין זה מש"כ במאמר לאושפיזא דיעקב).

וראה זה דבר נפלא מש"כ בעל החשק שלמה (רי"ש מסכת סוכה) שבכל ספרי הש"ס בבלי וירושלמי נדפס תיבת 'סוה' בווא"ו אחר הסמ"ך, אבל נראה שהוא ט"ס, שהרי כל תיבת סכה הנמצא בכל התנ"ך כתיב 'סכה' בלא ו', והסמ"ך נקוד בשורו"ק, וביותר אני תמה על מש"כ בפע"ח (שער מג סוכות פ"ד) ועוד באיזה ספרי מקובלים דסוכה מלא בגי' צ"א כמנין שם הוי"ה ושם אד', ע"ש. והדבר מתמיה דהיכן נמצא סוכה מלא בתנ"ך. אכן שוב ראיתי דדבר ה' בפיהם, כי קרא כתי' בתהלים (עו) 'ויהי בשלם סוכו ומעונתו בציון', נכתב שם 'סוכו' בווא"ו אחר הסמ"ך, ולרמז בזה למ"ש חז"ל אין השם שלם ואין הכסא שלם כביכול, ומשו"ה כתיב סכה נמי חסר, אבל לעתיד לבוא כשיתמלא השם במלאתו אז יהיה באמת סוכה מלא, וזפה"כ 'ויהי בשלם סוכו', פי' אימתי יהיה סוכו בשלימות, בזמן שיהיה 'מעונתו בציון' ויהיה השם שלם והכסא שלם, וה' יפרוס עלינו סוכת שלומו במהרה, עי"ש כ"ז בארוכה.

בראשית בנה השי"ת סוכה במקום המקדש בירושלים, 'מעונתו בציון', דירה להשי"ת כביכול מקום להשראת השכינה, שמשם יהיה גילוי שכינה לכל העולם.

והסוכה הזאת היא למעשה הקדושה של בית המקדש השלישי, בבחי' התיקון השלם של כל הבריאה. וע"ז אמר משה רבינו ע"ה, 'תביאמו ותטעמו בהר נחלתך מכון לשבתך פעלת ה' מקדש ה' כוננו ירך' (שמות טו, יז) משה רבינו ביקש מהשי"ת 'תביאמו ותטעמו', הוא רצה להביא מיד את כלל ישראל אל התיקון השלם, ועל זה אמר 'ה' ימלוך לעולם ועד', 'כי לה' המלוכה ומושל בגוים', כפי שיהיה לעתיד לבוא. אבל הרצון העליון לא היה כן, אלא בנה ב' בתי מקדש בידי בשר ודם ואח"כ נחרבו. אבל הסוכה שאנו יושבים בה, היא הסוכה שבנה השי"ת 'כוננו ירך' בששת ימי בראשית, השי"ת נותן לנו מתנה וקורא לנו להכנס לחדרו.

ואיתא ביערות דבש שכאשר החריב הקב"ה את בית המקדש ושפך חמתו על עצים ואבנים, נזרקו העצים והאבנים של בית המקדש ונתפזרו לכל ארבע רוחות העולם, ובכל מקום שנפל שם אבן של בית המקדש, נתקדש אותו מקום ונבנה שם ברבות הימים מקום קדוש כגון ביהמ"ד או ביהכ"נ או ישיבה או כולל, שבכל המקומות הללו השכינה שורה. ובזה פירש את הפסוק (יחזקאל יא, טו) 'ואהי להם למקדש מעט בארצות אשר באו שם', שכל מקום קדוש יש לו בחינה של מקדש מעט, דהיינו כפשוטו שהוא מעט מהמקדש, כי יש שם מאבני המקדש, עכ"ד. והנה הסוכה נקראת בשם 'סוכת דוד הנופלת', וא"כ לכל סוכה יש את אותה הקדושה בין אם הסוכה בארץ ישראל ובין אם הסוכה בחו"ל, ויש לה קדושה כקדושת בית המקדש, וכל עץ מעצי הסוכה הם מקדושת בית המקדש.

החשיבות של הערבה שאין בו טעם וריח, הוא רק כשעומד בצירוף עם שאר המינים, אבל אם הוא יוצא ועומד בפני עצמו בנפרד, אז לוקחים וחובטים ומכים אותו, ודו"ק.

מאמרי הושענא רבא ושמחת תורה

א.

מעלת וקדושת היום הושענא רבא - מאיר בו שם המפורש שיצא מפי כה"ג

דגל מחנה אפרים פ' מסעי נשם הנעש"ט הק' זי"ע) ושם מ"ב מלוה אותו בכל מסעותיו. והעבודה של כל אדם מישראל ביום הושענא רבא, הוא להתאמץ מצדו 'אהיה טוב', ואז יענה השי"ת לעומתו 'אהיה עמך', כ"א כנגד כ"א. וכך אפשר לצאת לדרך ביחד, 'ויעקב הלך לדרכו' בשמירה עליונה של השם מ"ב. וכן יש עוד בחי' בזה שהשם הק' אהי"ה הוא ר"ת 'אתה הוא ה' האלקים', שכל הבחינות של ה' ואלקים, בכל מציאות ובכל אופן אהי"ה אשר אהי"ה. ויה"ר שנזכה יחד לצאת לדרך, לשנה החדשה שתהיה בעזה"י שנת גאולה לייחד מחדש את השם הק' אהי"ה ב' פעמים.

ומלכד השם מ"ב אשר נשלם ביום הושע"ר, גם מאיר לנו בכל ימי חג הסוכות גם השם ע"ב, כמ"ש הטור (ס' מקצ) שתקנו לומר בר"ה וביוה"כ בתפלה 'ובכן' שהוא לשון המקרא ובכן אבא אל המלך וגו', לפי שהוא עתה יום הדין ואנו באין לפני ממ"ה הקב"ה, בכן עולה ע"ב רמז לשם של ע"ב ושם של ד' מתגלגל בצירופו ע"ב עכ"ל. וביאור הדברים הוא שכלל ישראל מעוררים רחמים כדרך שאסתר המלכה עוררה רחמים וחסדים שאמרה 'ובכן אבוא אל המלך אשר לא כדת', וכמו כן אפשר בכח השם הק' ע"ב להתקרב אל המלך השי"ת אפי' 'אשר לא כדת'. והיא באה אל המלך אחר ג' ימים לילה ויום שכלל ישראל צמו והתענו, שזה ע"ב שעות, וכן הצירוף של ב' הימים של ר"ה ויוה"כ הוא ע"ב שעות, שע"י העבודה הק' בימים הללו מאיר לנו השם ע"ב.

ולבן בימי חג הסוכות בתפלות ההושענות אנו משלימים את השם הק' הזה כשאומרים 'אני והו הושיעה נא' כמ"ש רש"י בסוכה (מס' א ד"ה אני) והו - בגימטריא אנה ה' ועוד משבעים ושתים שמות הן. ופי' התוס' שם וז"ל, עדיין צריך טעם לזה למה נשתנו שני שמות הללו דאמרינן להו טפי מאחריני, משום דדרשינן

כתב הרא"ש (יומא פ"ח ס' יט) בשם רב האי גאון שכאשר הכהן גדול היה מתורה ביום הכיפורים היה אומר את השם המפורש היינו שם מ"ב, והוא מוסיף שהשם הק' הזה עדיין מצוי בישיבה בקבלה וידוע לחכמים, עי"ש. ובישמח משה (פ' נזיר) הביא בשם האר"י הקדוש, במ"ש והכהנים והעם העומדים בעזרה כשהיו שומעים את השם הנכבד והנורא שהוא יוצא מפי כה"ג, שהכהן גדול לא אמר את השם הק', אלא השם היה 'יוצא מפיו', היינו שהיה יוצא מפיו, שהשכינה מדברת מתוך גרונו. וידוע מ"ש בזוה"ק (מ"ח נז, א) שהשם מ"ב שרשו ב' פעמים אהי"ה בגי' שם מ"ב, והוא השם שגילה השי"ת למרעה במצרים אהי"ה אשר אהי"ה, והוא השם היוצא מר"ת של אנא בכח, ולאחר שמסיימים תפלת אנא בכח אומרים 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד', כמו שאמרו הכהנים והעם העומדים בעזרה כשהיו שומעים את השם הנכבד והנורא. וכתב במטה משה שהושענא רבא הוא היום הכ"א לחודש תשרי, כ"א הוא בגימ' אהי"ה, וביום זה מאיר ונשלם שם אהי"ה. ובהושע"ר אומר השי"ת לכלל ישראל 'אהיה עמכם', וכאו"א מישראל אומר להשי"ת 'אהיה טוב', ושילוב ב' פעמים אהי"ה הוא שם מ"ב, כמו התפילין שיש בהם שם מ"ב, כ"א פעמים שם הוי"ה בתפילין של יד, וכ"א פעמים שם הוי"ה שבתפילין של ראש, שע"ז האדם נקשר אל השי"ת. וזהו הקשר בין יוה"כ להושע"ר, שביוה"כ היה יוצא מפיו של הכה"ג השם מ"ב, והכהנים והעם העומדים בעזרה המשיכו על עצמם את קדושת השם מ"ב, ובהושע"ר נשלם השם הק' הזה ע"י פעמיים אהי"ה.

וקדושת השם מ"ב הוא הכח שמלוה כל א' מישראל, כי כלל ישראל עברו מ"ב מסעות, וכמו כן כאו"א מישראל יש לו מ"ב מסעות משלו מיום הוולדו עד שובו אל עולמו, כל חד וחד לפום דרגא דיליה (עי'

מקום שגלו ישראל שכינה עמהם, אני והו הושיעה נא (עי' תוס' סוכה מה, א ד"ה ד"ה אני) השיב לא נאמר כי אם ושב וקייבן. ויעזור ה' שיעזור לעצמו, ואף אם אין אנו ראויים, מ"מ עשה למען שמך בבחינת 'לא לנו ה' כי לשמך תן כבוד'.

ועפ"ז באנו ליתן טעם לקריאת שם 'הושענא רבא', פי' שמבקשים ישועה 'לרבא', 'ישועה להגדול' כביכול, שיושע ויצא ממצור גלותו כביכול, אכן פירוש הפשוט של 'הושענא רבא' הוא כתרומתו 'ישועה גדולה', ועוד יש לפרשו ישועות רבות, 'הושענא רבא' - ריבוי של ישועות, שנזכה לישועה עם כל הפירושים, ושלש אלה יעשה לה השי"ת להיושע בתשועת עולמים.

באיכה רבתי קרא דכתיב ביחזקאל 'ואני בתוך הגולה' וקרא דכתיב בירמיה 'והוא אסור בזיקים' כביכול הוא בעצמו, והיינו הושענא שיושיע לעצמו, עכ"ל. כלומר כי השכינה הק' כביכול אסורה בשלשלאות של ברזל, בצער וגלות השכינה, ואנו מבקשים 'הושענא' שהשי"ת יושיע א"ע. ועל כן אומרים 'הושענא למענך אלקינו', 'הושענא למענך בוראנו' וכו', ובכל תפלות ההושענות מדגישים מאוד את הענין שכביכול השי"ת נמצא בצרה יחד עם כלל ישראל, ונושע עמהם בישיבתו, וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם, נְקוּב וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם, 'ויושע - ויוושע', 'שולחתי בבל', כי השי"ת כביכול בעצמו אומר שהוא זקוק לישועה, 'שיהא שמה רבא', והוא גם מתפלל יחד עמנו 'כי בתי בית תפלה' שבכל

ב.

סיומא דדינא יום החיתום - לפני מ"י אתם מטהרים

למאור, ולמה להמתין עד אז, למה לא להתעורר כעת, הרי בעת הזאת אפשר לסדר ולתקן הכל בנקל'.

ובפיוט 'ונתנה תוקף קדושת היום', הנוסח שלפנינו הוא 'בראש השנה יכתבון וביום צום כיפור יחתמון וכו', אמנם בראשונים מובא עוד גירסא 'בראש השנה יכתבון וביום הושענא רבא יחתמון' (עי' מיקנטי עה"ט פ' ושלח) ולפ"ז יום הושענא רבא הוא יום חתימת וסיום הדין. ובמחזור ויטרי (סי' שמח) כ' שביום כיפור נחתם לחיים דיננו והיום נתקיים בחתימת החיים. וי"ל בזה דהנה יום הכפורים הוא החתימה ויום הושענא רבא הוא החיתום בחותם בתוך חותם, כמ"ש הבני יששכר (מאמרי מודע פשרי מאמרי יצ' אומ' א) דקיי"ל בדבר החשוב בעיני חותם בתוך חותם (ע"ז לא, א) ואין לך דבר חשוב בעולם כישראל, ע"כ הגם שנחתמו לחיים ולישועה ולרחמים ביום הכפורים,

ביום הושענא רבא יש התעוררות גדולה, ומרבין בו בתפלה, ועל פי פשט טעם הדבר הוא לפי שבחג נדונין על המים, והרי כל חיי אדם תלויין במים, כמ"ש הטור (או"ח סי' תרסד). ועפ"י פנימיות הענין הוא משום שהושענא רבא הוא יום שקובעים בו 'הלכה למעשה', כי עד עכשיו היה משפט וכתובה וחתימה, והכל מונח עדיין בגנזי המלך, ומעכשיו הרצים יוצאים דחופים בדבר המלך, כי מעבירין להם את הפתקא טבא, שימסרו לכל א' את הפתקא טבא, ולכן מרבין בתפלה ביום זה כי עדיין אפשר לעכב את השליחים, ומבקשים מאת השי"ת שישלח רק פתקאות טובים, ובשמחת תורה כבר מכניסים את הפתקאות אל 'תיבות הדואר', כמובן שתמיד אפשר להפציר בתפלה ואפשר גם כן לשבור את תיבת הדואר ולהוציא משם את הפתקאות, אבל כמובן שזה קשה עד

ז. וז"ל שעה"כ (דף קו, ע"ג) והנה בענין מסירת הפתקים האלו יש מאמרים חלוקים בספר הזוהר בפרשיות ויחי תרומה ואמור, כי במקום א' אומר כי מסירת הפתקים הוא בליל הו"ר, ובמקום אחר נראה כי הוא נעשה ביוםא תמינאה בחג שהוא שמ"ע, אמנם אמיתיות הענין הוא זה, דעיקר הדין שנידון העולם עתה [בהו"ר] הוא להמסר הפתקין שנחתמו בנעילת יוה"כ אותם שלא חזרו בתשובה כל הימים שבנתיים, ונמסרים ביד השלוחים לפעול הדין והמשפט למי שנתחייב, אבל אע"פ שנמסרו הפתקין בידם לא ניתן להם רשות לפעול המשפט והעונש הכתוב באותם הפתקים עד יום שמיני עצרת כדי לתת עוד זמן אל החוטאים שישובו בתשובה ביום ההוא של הו"ר יום אחרון של הלולב וסוכה, ואם ישובו יחזרו לקחת הפתקים מידם ואם לאו וכו'. וצריך לזהר לכוון האדם דעתו במאד מאד בתפלת הו"ר ובכל מעשיו ביום ההוא, כיון שעדיין יש לו תקנה אז וכו'.

הושע"ר הוא קובע גדול, ואפי' שעבר ר"ה ויוה"כ, מ"מ הושע"ר הוא קובע, ודילוגו עלי אהבה, בסוכות אפשר לדלג על הכל, האהבה הזאת שהשי"ת נותן רשות לדלג, כי אהבה מקלקלת את השורה, ואי"צ סדר של קודם חרטה על העבר ואח"כ קבלה על העתיד, אלא אפשר לדלג ולהשיג את הישועה.

במשך כל ימות החג אנו מתפללים הושענא, הושענא שואגים הושע נא, איתא בבבלי יששכר (מאמרי חודש

מאמר יב אות ג) שמה שמתפללין בימים אלו בלשון 'הושענא' וכן קורין ליום גמר החתימה יום הושענא רבא, שהכוונה הושע נ"א, היינו תושיע לנו לקבל צעקתינו בנ"א הימים מן ר"ח אלול עד היום ההוא, וג"כ הושע נ"א תושיע לנו ביום הנ"א, יום גמר החתימה מסירת הפתקין לטובה ולרחמים, עכ"ד. ולפי"ז י"ל שיום הושענא רבא הוא כעין סיכום וצירוף של כל נ"א הימים הקדושים הללו יחד, ועל כן מבקשים 'הושענא' 'הושענא', והרי אם נצרף את כל הפעמים שכל כלל ישראל אמרו 'הושענא' במשך ימי החג בודאי יש מליוני פעמים שביקשו 'הושענא'.

והנה ידוע דמספר נ' מרמז על בינה, שיש חמישים שערי בינה, וגם תשובה הוא בכח הבינה כמ"ש 'ולבבו יבין ושב ורפא לו' (ישע' ג, י) ויום הכפורים באים בכח הנ', כמ"ש לפני מ"י אתם מטהרים ומ"י מטהר אתכם, שתיבת מ"י הוא בגי' נ' אלו חמישים הימים מר"ח אלול עד הושענא רבא, והושענא רבא הוא היום הנ"א, והוא יום החיתום.

עכ"ז צריכים עדיין חותם בתוך חותם, עפ"י אמרם ז"ל דדבר חשוב הנשלח ביד גוי בעינן חותם בתוך חותם, דכולי האי לא טרחי ומזייפי (שם נט, ז) וה"ה בנידון המשפט הקדוש העליון, כיון שנגמר לטובה חותם בתוך חותם, שוב לא טרחי המקטרגים לקטרג ולומר ח"ו שיגרום החטא. וא"כ יש להוסיף שאי"ז סתירה לנוסח שלנו, שלא נזכר יום הושענא רבא, כי בהושענא רבא הכל חתום ונעלם, שמור ומוגן ממגע עכו"ם ומקטרגים.

ועוד ענין יש בזה, שבראש השנה ויום הכיפורים כותבים וחותמים בספרים, בספר החיים, בספרן של צדיקים, וכשם שיש ספר חוקים, אך עלול אדם לחשוב שאין לו מקום בספר ח"ו, ואינו יכול לזכות להושענא רבא, לכן מוסרים לו מן הצד פתקא טבא, יחס והעדפה מיוחדת 'פרוטקציה', שאפי' מי שלא הצליח לפעול בראש השנה וביום הכיפורים, ונעשה מה שנעשה, יכול לפעול בהושענא רבא, כי כשמגיע 'הלכה למעשה', אפשר להעמיד הכל כפי הראוי.

הושענא רבא הוא היום הקובע ביותר, כי הכל הולך אחר החיתום, וכמדומה שכתוב בשם מרן החתם סופר זי"ע בשנתו האחרונה (ע"י קונטרס משה עלה למרוס עמ' קט) שאת הר"ה ואת היוה"כ הצליח לעבור, ורק בהושע"ר נפל, ואמר למה הדבר דומה, לשר הצבא אשר מוליך את צבאו למלחמות גדולות פעם אחר פעם, ונצח את שונאיו ויצא בחדוה ושמחה, אבל כשמגיע למלחמה אחת קטנה נפל, ומה יועילו לו המלחמות הגדולות. ואכן החתם סופר נסתלק לגנזי מרומים אחר חג הסוכות. כי

ג.

יום ערבה - הנחת רוח הנפלאה שיש להשי"ת מהערבה הפשוטה

ישנו פה ואת אשר איננו פה עמנו עומד היום' (דברים נט, יז) והזכות של האבות הק' והדורות הקודמים, מלווה עד סוף כל הדורות, לכל מאמינים שיש ערבות, ועי"ז אנו זוכים להושענא רבא.

ואיתא בגמ' (מגיגה יב, ג) שבעה רקיעים הן, והרקיע הגבוה ביותר נקרא בשם 'ערבות'. ובפרקי דר"א (פרק יט) איתא, שבעה רקיעים ברא הקב"ה, ומכולן לא בחר למכון שבתו אלא ערבות, שנאמר (תהלים סה, ט) סולו

הנה בגמ' נקרא יום הושענא רבא בשם 'יום ערבה', וי"ל הרמז כי הערבה אין לה טעם ולא ריח, וביום זה אפי' אדם שאין לו לא טעם ולא ריח ג"כ יכול לזכות ביום זה להושענא רבא. וי"ל בטעם הדבר כי ערבה הוא גם מלשון ערבות, שהצדיקים הקדושים בדורות הקדמונים שהיה להם טעם וריח, הם ערבים לכל דור ודור והם ממתיקים לנו, ולמרות שאין לנו לא טעם ולא ריח מ"מ יש בכוחם להמתיק, כי הערבות היא באופן של 'אשר

אמנם מובן וברור שכל הצעקה צריכה להיות בשמחה, שהרי זה 'זמן שמחתינו', ואסור לשכוח מזה אלא 'ושמחת בחגך'. ובאמת יש לשאול אם זה זמן שמחה, איך אנו אומרים את כל ההושענות, ומתפללים 'ומפני חטאינו גלינו מארצינו', ואומרים 'סלח לנו', והרי צריך לשמוח. ומוכח שבאמת אין זו סתירה כלל, אלא אנו סמוכים ובטוחים שהשי"ת יבנה לנו את בית המקדש, כאשר הבטיחנו על ידי הנביאים, ואנו מבקשים בבטחון כי אנו יודעים בודאות שכל תפלה מתקבלת במרומים, וע"י התשובה הוא מוחל לנו על עוונותינו, ויבנה לנו את בית המקדש במהרה בימינו אכ"ר.

ויעזור השי"ת שנזכה כולנו כאחד לחג שמח ולשמחה תמידית, און א גוט קוויטל און א לעכטיגער קוויטל, וכמו שהיה רגיל לומר הרה"ק מראפשיץ זי"ע, שיהיה א לעכטיגער קוויטל מיט גרויסע אותיות, אז די ווייב און די קינדער זאלן אויך קענען ליינען, שיהיו רחמים וחסדים מגולים, וכפי שמפרשים בהנוסח 'מודים אנחנו לפניך על כל החסד אשר עשית עמדי ואשר אתה עתיד לעשות עמי ועם כל בני ביתי, ולכא' למה מזכירים 'בני ביתי', רק בסוף הדברים 'ואשר אתה עתיד לעשות עמי', ולמה אין אומרים 'אשר עשית עמדי ועם כל בני ביתי'. אלא שכל מה שעשה השי"ת עמנו עד הנה, אנו מאמינים שהכל רק רחמים וחסדים, אבל לגבי 'בני ביתי' קשה להסביר להם שהכל חסדים, לכן אנו מבקשים שאת החסד אשר אתה עתיד לעשות עמי, יהיו חסדים מגולים כאלה שגם בני ביתי יבינו שזה חסדים.

ונסיים בעובדא מהרה"ק המגיד ממעזריטש זי"ע, שבימיו היה אדם שלא כיבדוהו כפי מה שסבר שצריך לכבדהו, וכעס מאוד, וממש כמו בעובדא דקמצא ובר קמצא, אמר הואיל והווי יתבי רבנן ולא מחו ביה שמע מינה קא ניחא להו איזיל איכול בהו קורצא בי מלכא, המקרה היה בימי חג הסוכות, והלך אל הפריץ והלשין על היהודים שבהושענא רבא הם חובטים ערבות, וכוונתם בזה לקלל את הפריץ ובני משפחתו שיכואו עליהם מכות גדולות. וכעס הפריץ וגזר שלא יקחו הושענות בהושענא רבא. והלך הרה"ק המגיד זי"ע אל הפריץ כדי לבטל את הגזירה, והתחיל לדבר בגעגועים אודות בית המקדש, שהיה מקום נפלא גם בעבור אומות

לרוכב בערבות בי-ה שמו, והשי"ת מכונה בשם 'רוכב ערבות', ואיתא בגמ' (מגינה ס) שיש אופנים ושרפים וחיות הקודש ומלאכי השרת, וכסא הכבוד קל מלך חי וקיים שוכן עליהם בערבות. והנה אנו נמצאים בדור של ערבות, בדור של עיקבתא דמשיחא, זהו המקום הגבוה ביותר, זה מביא נחת רוח נפלאה להשי"ת, כי אנו מתחזקים לעבוד עבודת ה' למרות כל המצב הקשה ולמרות כל המיאוס, ובכל זאת אנו ליה-ה ועינינו ליה-ה, זה גופא מביא נחת רוח להשי"ת כשאדם נאבק ונלחם ואינו נופל ואינו מתייאש, על זה השי"ת 'רוכב ערבות', והוא שש ושמח.

ויתר על כן איתא בכתבי האריז"ל (עץ חיים דף טז ע"ד) שלא רק הערבה שאין לה טעם ואין לה ריח מביאה נחת רוח להשי"ת, אלא גם החלבנה שיש לה ריח רע, כי מה שיתקן החלבנה לא יתקן לא הצרי ולא הצפורן ולא הסמים ולא לבונה זכה, כי השי"ת רוצה את החלבנה, וגם על החלבנה נאמר שאם חיסר אחת מכל סמניה חייב, כי החלבנה משלמת את העבודה של הצרי והצפורן. ומה שיתקן החלבנה היינו מה שאפשר לתקן בדור הזה, לא יתקן הצרי והצפורן - לא יכלו לתקן הדורות הקדמונים, הדורות של התנאים והאמוראים הקדושים, והדורות שלפניהם ושלאחריהם, והדורות של האר"י הקדוש והבעש"ט הק' ותלמידיהם, לאורך כל הדורות, והם זקוקים להשלמה של דור החלבנה, וכל זה הוא כח הערבות.

והנה איתא בזה"ק (מ"ג נ"ג, ב) שעלה הערבה משוכה כשפתיים, ערבה דדמיה לשפון, דהא בהאי יומא בשפון תליא, ולכן מרבים לבקש ולחזור ולבקש 'הושע נא', נ"א הוא רמז לנ"א יום שמר"ה ועד הושענא רבא, ואנו מתפללים ומבקשים הושע נ"א, שיתקבלו כל התפלות שעמדנו בתפלה ותחנונים בנ"א הימים הללו, ונזכה להושענא רבא שתרגמו בלה"ק ישועה גדולה. ויש להוסיף בזה, כי הנה בנערה המאורסה אמרה תורה 'ולנערה לא תעשה דבר, כי בשדה מצאה צעקה הנערה ואין מושיע לה' (דנ"ס נ"ג, כו) כי רצון השי"ת הוא שנצעק, ואנו מבקשים שה' יושיע אותנו בזכות הצעקה 'הושע נא שואגים הושע נא', כי לכל הפחות צריך שיהיה איכפת לו לאדם, ויבקש רחמים והרי כל עונשה של הנערה המאורסה היא 'על דבר אשר לא צעקה הנערה', דמדשתקה ש"מ דניחא לה.

ישראל, היה ביהמ"ק הרבה יותר מזה, כי היה 'בית חיינו', ואיזה אור גדול ונפלא היה בימים ההם שא"א כלל לבטא בשפתיים וכו'. וכל כך דיבר עד שנתרגש הפריץ ואמר שהוא מוכן לעשות את כל אשר ביכולתו לחזור ולבנות את בית המקדש תיכף ומיד, ואמר שמוכן לתת כסף וזהב ולשלוח פועלים שיבנו את בית המקדש, [וכדוגמת כורש בבית שני]. והשיב לו הרה"ק המגיד זי"ע, שלזה צריך הסכמת האדון, שהשי"ת יצוה עלינו לבנות את בית המקדש, אז נבנה, אך עד אז נצפה ונמתין.

וכאשר יצא הרה"ק המגיד זי"ע משם, אמר הפריץ לאשתו הפריצה, את רואה את הרב המופלא הזה 'דער וואַנדער ראַבינער', הוא אוהב את 'האדון שלו' הרבה יותר ממה שאני אוהב אותך... כי הפריץ ראה את הגעגועים והאהבה והתשוקה שדיבר המגיד זי"ע על בית המקדש ועל 'האדון שלו'. זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל.

העולם, כי כל מה שרצו היו באים לשם להתפלל והיו נענים. נכי בדרך כלל אין לאומות העולם כח התפלה, כמו שנאמר (דברים ז, ז) 'כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרבים אליו כה' אלקינו בכל קראנו אליו', גוי אין לו זכות ורשות להתפלל כלל, אבל בביהמ"ק פעל שלמה המלך ע"ה שכל מה שיתפלל יענו לו מן השמים, 'כי ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים' וגם בחג הסוכות הקריבו שם שבעים פרים, והשפיעו השפעות טובות על אומות העולם למשך כל השנה, וגם אם נכרי היה שולח קרבן היו מקבלים ממנו מפני דרכי שלום, וכך מנה לפני הפריץ את כל הטובות שבית המקדש השפיע על אומות העולם, ואחר כך סיים ואמר ושם חבטו ערבות בחג הסוכות, וכי תסבור שהכוונה היא לחבוט באומות, הלא חביטת ערבות בזמנינו הוא זכר למקדש. וכאשר שמע הפריץ את דבריו מיד ביטל את הגזירה.

ואח"כ המשיך הרה"ק המגיד ואמר שכל זה היה ביהמ"ק עבור אומות העולם, אבל בעבור עם

ד.

מעלת וקדושת שמיני עצרת ושמחת תורה - דיתוב עם מלכא בלחודוהי

ונותנים גם להם את החיות שלהם כדי שישתקו ולא יקטרגו, ונמצא שבמשך ימי חג הסוכות דלתו של המלך פתוחה לרווחה, אבל בשמחת תורה זה בחינה של חדר יחוד, זהו יחוד גמור, פר אחד ואיל אחד, רק אני ואתם בסעודה קטנה, וזר לא יכנס להתערב בתוכינו. ועל זה אי' בזה"ק (מ"א סד, א) 'בשמיני עצרת יתיבי ישראל רחימוהי עם מלכא בלחודוהי, וכל מה דבעי שאל ויהיב ליה', כי אז יש יחוד הגמור בין השי"ת לכנסת ישראל, ואין אף אחד שישמע ויקטרג. ושוב כ' הזוה"ק (מ"ג לג, א) על שמיני עצרת שכלל ישראל מוזמנים לסעודה להשתעשע בי מלכא ולנטלא מיניה ברכאן לכולא שתא, ומאן דיתיב בי מלכא ונטיל ליה בלחודי כל מאי דבעי שאל ויהיב ליה.

ועל כן יאמרו המושלים, משל למה"ד למלך אשר עשה משתה לכל שריו ועבדיו ובני המדינה ביום המלוכה, וכרוזא נפק בחיל לכל מאן דבעי יכול לבקש מאת המלך כל משאלות לבבו, וליכנס לאוצרות המלך לקחת משם כאוות נפשו, ובכן באו כולם בהמוניהם ולקחו מן הבא

'ביום' השמיני עצרת תהיה לכם', ואמרו צדיקים שתכלית כל העבודות והתפלות של ר"ה ויוה"כ וסוכות הוא להגיע ל'אתה הראת לדעת', כלומר להבין ולהרגיש ולראות את הגילוי הגדול והנפלא 'כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו', כי זה התכלית של כל העבודות וכל התפלות והבקשות והמצוות כולם, כדי להגיע לנקודה הזאת של 'ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו', וכמו שפירש"י בפרשת ואתחנן (דברים ז, לה) שכשנתן הקב"ה את התורה פתח לבני ישראל ז' רקיעים, וכשם שקרע את העליונים כך קרע את התחתונים, וראו שהוא יחידי, לכך נאמר 'אתה הראת לדעת' ביחודא שלים.

והענין הזה חוזר וניעור עם כאו"א מישראל בשמחת תורה, שהרי בחג הסוכות מתקיים בישראל הפסוק (שיר השירים א, ז) 'הביאני המלך חדריו נגילה ונשמחה בך', השי"ת מכניס אותנו כביכול אל החדרים שלו הם ענני הכבוד וכנפי נשרים, אבל הדלת פתוחה ואינה סגורה, הכוונה בזה שאומות העולם ג"כ נהנים, שהרי מקריבים את השבעים פרים עבור שבעים האומות,

לידם כסף וזהב ואבנים טובות ומרגליות, בין כל הבאים היה איש חכם ונבון אשר לא ביקש מאת המלך דבר, רק שיוכל לבוא וליכנס בכל יום אל המלך לכמה רגעים, וליהנות מזיו הודו והדרו, ונענה, ובכן ביום שמיני עצרית ושמח"ת בעת הפרידה אנו מבקשים בהקפות שוב ושוב מאור פני מלך חיים ב"ה, אנא ה' הושיעה נא, אנא ה'.

ה.

יום שמיני עצרת יחודא שלים ותיקונא שלים לכל השנה

מסירת הגז"ד של האדם הוא ביום שמיני עצרת, כמב בזה"ק (מ"א רב, א) שאע"פ שנמסרו הפיתקין ביום הוש רבא, מ"מ עדיין לא ניתן רשות להשליחים לפעול עד שמיני עצרת, שביום הזה אם לא עשה תשובה גמ ואמתית נותנים רשות לשלוחים של מעלה שקבלו הפיו מאתמול שיעשו ויענישו כפי מה שכתוב בפתקין, ושמחת תורה הרצים יוצאים דחופים בדבר המלך.

וכל התפלות של כל הימים הקדושים מתעלים בשמחת ובשמחת תורה, ורמזו לזה הא דאמרי' (יומא ג, א) 'שמיני רגל בפני עצמו לענין פז"ר קש"ב, והתפלות המפוזרות בעולם ונקשבים למעלה ביומא דיתר על כן מובא בשם הרה"ק הרבי ר' בונם מפרשי זי"ע, שהתפלה בציבור ביום שמיני עצרת, מעלה את התפלות שהתפללו במשך כל השנה, גם אותן התפלות שהתפללו ביחידות, וכדאי' בזה"ק פ' פקודי (ומה שממתינין עם כל התפלות שנדחו עד שתבוא תפלה כראוי ומעלין הכל עם תפלה זו, (שפמי נדיק לסוכות אומ וזוהי הזדמנות נפלאה, בשעה שהשליחים עומדים מול להלכה למעשה, אפשר עדיין לעכב הכל.

ולכן ביום שמחת תורה כשרוצים לתפוס ולהחזיק כל ההשפעות הטובות שנשפעות מן השמים, נלסיומה של תורה בשירה ובזמרה וריקודים והקמחזיקים בספר התורה ומעטרין את הס"ת בכתרים,

כתב החתם סופר זי"ע (דקשות סמ"ס לסוכות דף מז טור ד ד"ה ויהי) שיום שמחת תורה הוא יותר גדול מיום הכיפורים ע"י שמחה חדותא דמלכא עם ישראל^ל, ואם החתם סופר כתב כן הרי זה פסק הלכה. וי"ל שהיא אותה הבחינה של תפלת נעילה ביוה"כ, וכשם שבנעילה השי"ת נועל את הדלת ואומר לכולם לצאת 'כעת אני רוצה להיות עם בני חביבי ביחידות', והשי"ת מתייחד עם בניו ומדבר עמהם ושומע את בקשתם, ואז זוכים לישועה הגדולה בנעילה של יוה"כ, כך במשך חג הסוכות השי"ת מתייחד עם כלל ישראל אבל כעת הדלת פתוחה, ועל דרך משל, מבשרי אחזה אלוך, כשחתן כלה נכנסים לחדר יחוד, אזי בתחילה הדלת עדיין פתוחה, ועומדים בדלת ואומרים להם מזל טוב ומברכים אותם, עד שסוגרים את הדלת. וזהו שמיני עצרת שבכניסול סוגרים את הדלת השי"ת מנרש את כל המקשרנים ומתייחד עם ישראל. וקוב"ה אומר קשה עלי פרידתכם, כי אז יש יחוד הגמור בין השי"ת לכנסת ישראל, ואין אף אחד שישמע ויקטרג, ולכן אפשר לבקש את הכל מאבינו ית"ש, זהו יחוד הגמור והבחינה של נעילה של כל חודש תשרי. והחת"ס מוסיף שיום שמחת תורה הוא יותר מנעילה, כי בנעילה הוא אחר יום של תענית וצום, אבל כאן זה נעילה מתוך תענוג ושמחת יו"ט.

וביסוד ושורש העבודה הזהיר שיזהר האדם מאוד ביום שמיני עצרת לפשפש במעשיו היטב, כי עיקר

ח. והחת"ס מבאר שם דלכן שאר יו"ט קדושתן עומד על איזה דבר מצוה, שחיתת קרבן פסח, שתי הלחם בעצרת, ש ברה"ה עינוי נפש ביוה"כ, ונטילת לולב בחג, ועיקר מצוותן אינו אלא ביום, גם שמחתן אינה אלא ביום, אבל קדושת שמחת שאינו אלא ע"י שמחת האדם שמתענג על ה' וחדותו יתברך, ואינו עומד על מצוה מיוחדת, על כן איתרבי גם לשמחה, כמשחז"ל (סוכה מח, א) 'ושמחת בחגך והיית אך שמח' לרבות לילי יו"ט אחרון לשמחה.

ובשעת הריקודין נותנין לאדם 'הקפה' לרקד עם הספר תורה, והיינו שנותנין לו מן השמים בהקפה, מלשון 'מכר לו החנווני בהקפה', דהיינו שאפי' אם עדיין אינו ראוי מצד עצמו לכל הברכות ולכל הישועות, נותנין לו בהקפה באשראי, ומשלם ע"י 'קרעדיט קארד', על שם העתיד כי הוא מקבל על עצמו ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה, לכן כבר עתה משפיעים לו מן השמים כל טוב. ובמשא ומתן יש הרבה סוחרים שאינם נותנים בהקפה, ויש חנויות שתלוי שלט גדול 'אין לקחת בהקפה', אבל גדול כח התורה שנותנין בהקפה, כי כל הנסים והנפלאות שהיו ביציאת מצרים גם היו בהקפה, 'וזה לך האות כי אנכי שלחתך בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלהים על ההר הזה', שאע"פ שבאותה שעה לא היו בני ישראל ראויים לכך, מ"מ כיון שעתידים ישראל לקבל את התורה, עשה להם השי"ת בהקפה, על דעת שישלמו אח"כ, ובכח התורה אפשר לקבל בהקפה.

הכל מניחים בצד, את השופר ואת הלולב והסוכה, כי הם מצות עשה שהזמן גרמא, וזמנם עבר, אין לנו שיעור רק התורה הזאת, וכל א' מחזיק בתורה הק' ומקבל על עצמו קבלה טובה, כל א' באשר הוא שם, ובאופן זה יכול לצאת לדרך. ומסופר שהיה אדם שהיה ע"ה שרקד ושמח ביום שמחת תורה, ושאלו אותו שמחה זו על שום מה, והשיב כשאחי עושה שמחה אני ג"כ רוקד, ולכן אפי' שאיני לומד כ"כ כמו אחי, מ"מ אני שמח בשמחתם, ובודאי זו גם מדרגה, שאדם משתתף בשמחתם של ישראל ששמחים עם התורה ותומך בלומדי תורה, ושמח יחד עם אביו ויחד עם אחיו. אבל בודאי מי שהוא בעצמו מקבל עליו קבלה ללמוד, אז השמחה גדולה יותר, וממילא ההשפעות הטובות גם כן גדולות יותר, שכל ההשפעות טובות גנוזות בתוה"ק, ומי שזוכה ל'נגילה ונשמחה בך' מתוך דביקות ואהבה, זוכה למתק את כל הדינים ולכל הברכות ולכל הישועות.

1.

ביאור תפלת והשיאנו ה"א את ברכת מועדיך

המשא, כי קשה לנו להרים אותם, שאנו מבקשים שהשי"ת ישא יחד עמנו את ההשפעות טובות, הרי אתה נותן לנו כל כך הרבה טובה, ולדאבון לב אין לנו מספיק כלים בעבור זה, ואיתא בגמ' (סוטה לז, ב) 'גמירי דטעונא דמדלי איניש לכתפיה תילתא דטעוניה', שכאשר האדם נושא משא בעצמו ואין אחר מסייעו הוא יכול לישא רק שליש משאוי ממה שנושא כשאחר מסייע בידו ומטעינו. ועל כן אנו מבקשים מהשי"ת 'והשיאנו' שיעזור בידיו לישא את כל ההשפעות הטובות, ויתן לנו את הכלים להחזיק את הברכה, בגשמיות וברוחניות, כי אם הוא יעזור לנו להחזיק את הברכה, אזי נוכל להחזיק ברכה עד אין סוף, ולא רק שני שליש יותר, אלא ברכה עד בלי די.

ועוד פירש האבודרהם באופן נוסף שהוא מלשון 'ונשיא בעמך' (שמות כג, כז) כלומר רוממתנו וגדלתנו. ואנו מבקשים מאת השי"ת אנא תרומם אותנו, שיהיה לנו רוממות וגדולה בגשמיות וברוחניות גם יחד. ועוד הביא פירוש נוסף, שהוא מלשון כיצד משיאין משואות (ר"ה כג, ג) כלומר האר פנינו ועינינו. והכוונה שיבער בנו אש קודש של קדושת המועדים וכל העבודות של המועדים,

בתפלות שמונ"ע של ימי החג, אנו מבקשים מהשי"ת 'והשיאנו ה' אלקינו את ברכת מועדיך לחיים ולשמחה ולשלום, כאשר רצית ואמרת לברכנו', שהרי זהו רצון השי"ת כביכול להשפיע טובה לישראל, כמו שנאמר (דברים ו, כד) 'ויצונו ה' לעשות וגו' לטוב לנו כל הימים לחיותינו כהיום הזה'. ויש כמה פירושים בתיבת 'והשיאנו', אשר ראוי לכוונם בעת התפלה. האבודרהם ועוד ראשונים פירשו שהוא מלשון דורון ומתנה, כמו 'וישא משאת מאת פניו' (נאשית מג, לד) וכן 'ויתן משאת כיד המלך' (אסתר ג, יב) שהשי"ת נותן מתנות בחג הסוכות, וע"ז מבקשים 'והשיאנו ה' אלקינו את ברכת מועדך', שתשלח לנו דורון את המתנות של היו"ט. ולפ"ד י"ל שע"ז ממשיכים ומפרטים 'כאשר רצית ואמרת לברכנו', והכוונה למה שנאמר (דברים טו, טו) 'ושמחת בחגך והיית אך שמח', וכמו שפירש"י לפי פשוטו, שאין זה לשון צווי אלא לשון הבטחה, שמי שיהיה שמח בחג הסוכות, יקבל ההשפעות של שמחה למשך כל השנה.

ועוד כתב האבודרהם פירוש נוסף 'והשיאנו' מלשון 'משא בני קהת' (נמדר ז, טו) שתטעין עלינו את

וכמ"ש בתפלה קודם התפלה להרה"ק הרר"א זי"ע, ותטע אהבת ויראתך בלבנו תמיד בלי הפסק בכל עת ובכל זמן, בלכתנו ובשבתנו ובשכבנו ובקומנו תבער תמיד רוח קדשך בקרבנו, 'מאך אונו ברענענ'דיג, זאל ממשיך זיין ברכת מועדיך.

וַיֵּשׁ עוד ביאור לתיבת 'והשיאנו' שכ' התפארת שלמה (עניי שמי עזרת) שהוא לשון נישואין, שתהא הקדושה שורה עמנו ולא תפסק כמו קדושי אשה, וכדאי'

בגמ' (מדרס כט, ב) האומר לאשה היום את אשתי ולמחר אי את אשתי, דקדושת הגוף לא פקעה בכדי. וי"ל עוד בחי' בזה שהתפלה היא שכבר נזכה ליום חתונותו וליום שמחת לבו, שיקויים בנו הפסוק 'שיש עליך אלקיך כמשוש חתן על כלה'. ויה"ר שנזכה בקרוב ממש לשמחת הנשואין הגדולה ולחדר יחוד הגדול בבנין ביהמ"ק, ושם נזכה כולנו יחד לעלות לרגל בשמחה ובטוב לבב במהרה בימינו אכ"ר.

עשו לי סעודה קטנה - ובכן ישארו רעבים וגם

צמאים להשי"ת כל השנה

כ"ק מרן אאמו"ר זי"ע דיבר בקדשו במ"ש רש"י עה"פ 'ביום השמיני עצרת תהיה לכם' (במדבר כט, לה) ממדרש אגדה, כשבאין ללכת אמר להם המקום בבקשה מכם עשו לי סעודה קטנה כדי שאהנה מהם, קשה עלי פרדתכם עכבו עוד יום א'. ויש להבין דלכאוף מה תועלתה של סעודה קטנה, הלא אדרבה אם קשה הפרידה עושין ומרבין השמחה בכל מה דאפשר. ועוד קשה דהלא אם יתעכבו עוד יום, כמו"כ תכבד הפרידה ביניהם.

וביאר שלאחר כל העבודות הק' של בני ישראל באלו הימים הנוראים ויו"ט שעברו, שנעשה התקשרות ודביקות גדולה בין ישראל לאביהם שבשמים, ובחדא קטירא איתקטרו, וממילא קשה עלי פרידתכם, לכן עצה טובה קמ"ל עשו לי סעודה קטנה, כלומר סעודה שאינה מספקת לבעליה ואינה נאכלת לשובע, וממילא ישארו בני"י רעבים גם צמאים להשי"ת, וקרבת אלקים יחפצון בבחינת 'צמאה נפשי לאלקים וגו', ויקויים בהם סיפא דקרא 'כי השביע נפש שוקקה ונפש רעבה מלא טוב' לכל השנה כולה.

וכן הוא לענין סעודה שלישית, דמאי שנא משאר סעודות שבת שאוכלים בשר ודגים וכל מטעים, ובסעודה שלישית רק דגים, וגם מים יש שאין שותין בו (שו"ע סי' רצא ס"ב ברמ"א) אלא כנ"ל שבזמן רעוא דרעוין הוא זמן הפרידה משבת קודש, וקשה היא הפרידה, לכן עושין סעודה קטנה כענין הנ"ל, להתאחד בזמן חדוותא ולהרגיש נועם מתיקות זיו העולם, ולהשתוקק עוד להמשיך עליהם אור קדושת השבת, לששת ימי המעשה.